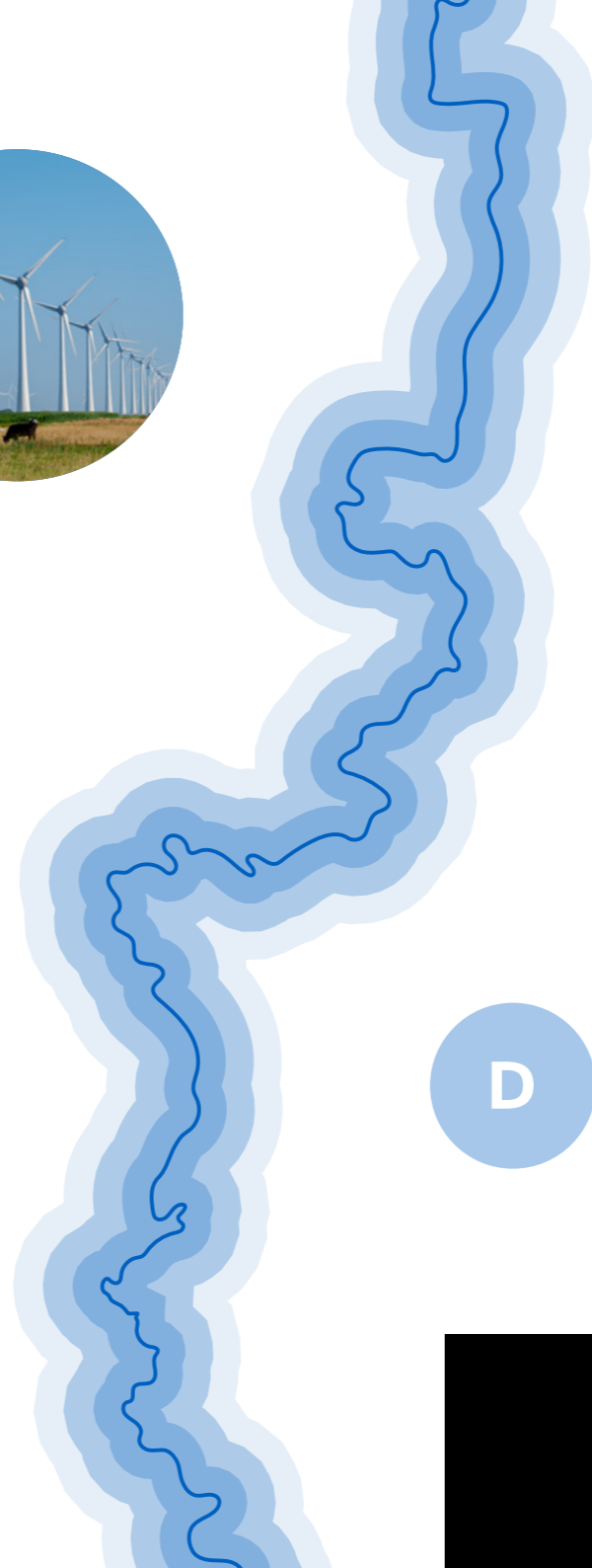

Ruimtelijke ontwikkelingen in Duitsland: Wat kan ik doen?

Inleiding

Deze brochure is speciaal gemaakt voor Nederlandse inwoners die inspraak willen leveren over bouwprojecten in Duitsland, dicht bij de grens. Denk hierbij aan projecten zoals windparken of veehouderijen, die gevolgen kunnen hebben voor u of het milieu in Nederland. Aangezien de wetten in Duitsland anders zijn dan in Nederland, helpt deze brochure u om de Duitse regels en uw rechten beter te begrijpen.

Deze brochure vervangt de eerste editie van tien jaar geleden en houdt rekening met de wetswijzigingen van de afgelopen jaren.

Waarom deze brochure?

Hoewel de wettelijke regels voor het maken van plannen en goedkeuring van projecten in Duitsland en Nederland op elkaar lijken, zijn er ook grote verschillen. Deze brochure geeft inwoners van Nederland een overzicht van de planningsprocessen in Duitsland, wat de belangrijkste termen en bijzonderheden van het Duitse recht zijn.

Tot slot verheldert de brochure welke rechten Nederlandse inwoners hebben volgens het Duitse recht, als het gaat om participatie en inspraak in de planningsprocessen.

Leeswijzer

In de brochure staan de juridische termen zowel in het Duits als in het Nederlands. Sommige woorden zijn moeilijk te vertalen, omdat er geen precieze vertaling voor is in het Nederlands. Daarom is ervoor gekozen om niet een vertaling, maar de Duitse termen in de tekst te gebruiken en verder toe te lichten.

In de rechter kolom worden wel vertalingen van de Duitse termen weergegeven. De vertaling van de Duitse termen zijn zo letterlijk mogelijk opgenomen, om te voorkomen dat verwarring ontstaat met vergelijkbare Nederlandse begrippen.

In het overzicht van kernbegrippen staan de belangrijkste woorden uit het Duitse recht voor plannen en projecten uitgebreid uitgelegd.

Navigeren door de brochure

Makkelijk met behulp van de navigatiebalk. Met de pijltjes in het zwarte vak onderaan kunt u naar de volgende/vorige pagina en het volgende/vorige hoofdstuk navigeren, via het huisje keert u altijd weer terug naar de inhoudsopgave.

In deze brochure wordt wel eens naar andere hoofdstukken en onderdelen verwezen, met behulp van de navigatiebalk kunt u snel door de brochure heen navigeren.

Inleiding

In hoofdstuk 1 wordt de achtergrond van burgerparticipatie in Duitsland uitgelegd. Het Duitse systeem is best complex met verschillende wetten en verantwoordelijke overheidslagen. De brochure gaat in op de twee relevante niveaus, waarbij inspraak geleverd kan worden.

In hoofdstuk 2 worden vervolgens op basis van concrete voorbeelden de inspraakmogelijkheden bij ontwikkelingen in het Duitse grensgebied voor Nederlandse inwoners uitgewerkt. Welke mogelijkheden zijn bij projecten rondom windparken, grindgroeves en intensieve veehouderij?

Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de kernbegrippen, dat zijn de belangrijkste termen uit het Duitse recht voor het plannen en projecten. Deze kernbegrippen worden in dit overzicht uitgebreid uitgelegd.

Tot slot geeft **hoofdstuk 4** een overzicht van de besluiten en bijbehorende procedures. Door middel van verschillende stroomschema's worden de ruimtelijke ordening en goedkeuringsprocedures toegelicht.

Samenvatting

Vanaf het eerste idee voor een project tot de bouw ervan nemen verschillende overheden besluiten. Deze besluiten kunnen we in twee niveaus verdelen: de planning (zoals *Regionalpläne* of *Flächennutzungspläne*) en de goedkeuring (de uiteindelijke vergunning). U heeft het recht om deel te nemen aan de ‘publieke inspraak’ (*Öffentlichkeitsbeteiligung*) en uw mening kosteloos in te dienen. Het is belangrijk om te weten dat op beide niveaus – zowel de planning als de goedkeuring – inspraak (*Öffentlichkeitsbeteiligung*) mogelijk is, maar niet altijd het geval hoeft te zijn. De inspraakmogelijkheden kunnen dus verschillen tussen plannen en projecten. Hierdoor krijgt u op verschillende momenten in het proces de kans om uw standpunt kenbaar te maken en invloed uit te oefenen.

Wanneer een plan- of project-milieu-effectrapportage (*SUP* of *UVP*) verplicht is, bestaat over het algemeen een uitgebreidere inspraakprocedure. Daarmee vergroot een

milieu-effectrapportage dus uw mogelijkheden om een zienswijze in te dienen.

Het is verstandig om zo vroeg als mogelijk uw mening te laten horen. Dit betekent zowel gedurende de inspraakperiode alsook gedurende de verschillende planningsstappen. Al bij de ontwikkeling van (globalere) plannen is het vaak mogelijk om uw mening in te brengen. Als u de termijn voor de publieke inspraak mist, wordt uw reactie niet meer behandeld.

Kan een Duits project grote gevolgen hebben voor het milieu over de grens? In dat geval neemt de Duitse autoriteit contact op met de Nederlandse autoriteit. Vervolgens kan de Nederlandse autoriteit verklaren dat zij een grensoverschrijdende milieu-effectrapportage wenst. Nederlandse burgers moeten dan op dezelfde manier als Duitse burgers worden geïnformeerd en betrokken. Hiervoor worden de belangrijkste documenten vertaald en u mag uw mening in het Nederlands indienen.

Vertalingen

Regionalpläne: Regionale plannen

Flächennutzungspläne:

Gemeentelijke structuurplannen

Öffentlichkeitsbeteiligung: Publieke inspraak

SUP (Strategische Umweltprüfung):

Plan-milieu-effectrapportage

UVP (Umweltverträglichkeitsprüfung):

Project-milieu-effectrapportage

Samenvatting

Noem alleen punten die u persoonlijk raken (zoals geluid of gezondheid), en niet de algemene natuurbescherming (dat doen de milieuorganisaties). Milieuorganisaties hebben meer mogelijkheden om op plannen en projecten te reageren en bij de rechter beroep in te stellen dan individuele burgers. Daarom is het verstandig om vroeg contact met hen op te nemen, als het om milieubelangen gaat.

Naast inspraakmogelijkheden, licht de brochure ook de mogelijkheden voor in beroep gaan (*Klage*). In beroep gaan is meestal alleen mogelijk als een plan of project direct over uw eigen rechten gaat en u direct raakt. In tegenstelling tot publieke inspraak, kost in beroep gaan meestal geld.

Er zijn veel verschillende soorten plannen, goedkeuringsbeslissingen en procedures. Bij sommige daarvan kunt u deelnemen of bezwaar maken (of beroep instellen), bij andere niet. Raadpleeg de brochure voor alle details.

Vertalingen

Klage: Beroep

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Samenvatting	4
Inhoudsopgave	6
1 Achtergrond – burgerparticipatie in Duitsland	8
2 Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden	13
Voorbeeld windpark	14
Voorbeeld grindgroeve	20
Voorbeeld intensieve veehouderij	26
3 Overzicht van kernbegrippen	30
4 Besluiten en bijbehorende procedures	42

Colofon

Uitgever/Opdrachtgever

Provincie Limburg
Postbus 5700
6202 MA Maastricht
Nederland
www.limburg.nl
+31 43 389 99 99 (tijdens kantooruren)
postbus@prvlimburg.nl

Opdrachtnemer

ITEM – Institute for Transnational and Euregional
Cross-Border Cooperation and Mobility
Kapoestraat 2
6211 KW Maastricht
Nederland
www.maastrichtuniversity.nl/research/institute-transnational-and-euregional-cross-border-cooperation-and-mobility-item

In samenwerking met

Zentralinstitut für Raumplanung aan de Universiteit
Münster
Wilmergasse 12-13
48143 Münster
Duitsland
www.jura.uni-muenster.de/de/fakultaet/fakultaetsnahe-einrichtungen/zir

Auteurs

(Brochure in het Nederlands over het Duitse recht)
Justus Keitel
Prof. dr. Susan Grotefels

(Brochure in het Duits over het Nederlandse recht)
Martin Unfried
Pim Mertens

Vormgeving

TD.Zuiderlicht, Maastricht (NL)

Beeldverantwoording

Getty Images

Versie

Januari 2026

Financiering

Deze publicatie is gefinancierd door leden van de Nederlands-Duitse
Commissie Ruimtelijke Ordening:

- Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
- Ministerium für Wirtschaft, Innovation, Klima und Energie des Landes Nordrhein-Westfalen
- Niedersächsisches Ministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz
- Provincie Limburg
- Provincie Gelderland
- Provincie Overijssel
- Provincie Drenthe
- Provincie Groningen

Daarnaast is deze publicatie mogelijk gemaakt door het Interreg-programma
Duitsland-Nederland met zijn programmapartners en medegefinancierd door
de Europese Unie (EU).

Hoofdstuk 1

Achtergrond – burgerparticipatie in Duitsland

1 Achtergrond – burgerparticipatie in Duitsland

Een complex systeem begrijpen

Wie het Duitse planningsrecht wil doorgronden, moet eerst een belangrijk verschil kennen: anders dan in Nederland, waar de Omgevingswet als centrale wet bijna alles regelt, bestaat er in Duitsland geen één wetboek dat alle plannings- en goedkeuringsprocessen regelt. In plaats daarvan grijpen hier veel verschillende wetten in elkaar. Voorbeelden zijn het *Baugesetzbuch*, het *Raumordnungsgesetz*, het *Bundesimmissionsschutzgesetz* of de *Umweltrechtsbehelfsgesetz*.

Deze brochure dient als wegwijzer door dit doolhof en:

1. legt de belangrijkste begrippen uit;
2. laat zien hoe plannen tot stand komen en hoe projecten worden goedgekeurd;
3. laat zien op welk moment u kunt deelnemen.

Wat is inspraak?

De mogelijkheden om deel te nemen zijn net zo divers als de planningsprocedures. Naast u als burger kunnen ook erkende milieuorganisaties zoals de *Naturschutzbund Deutschland e. V. (NABU)* hun mening geven. Men noemt dit ook wel een bedenking (*Einwendung*) of een zienswijze (*Stellungnahme*) geven. Bij de *Öffentlichkeitsbeteiligung* kunt u redenen geven waarom een plan of project u raakt.

Aan het einde van het planningsproces, kijkt de verantwoordelijke instantie naar alle belangen en ingekomen reacties. Ze weegt dan de belangen die ze al kende én de meningen van de burgers en milieuorganisaties zorgvuldig tegen elkaar af. Uw mening krijgt daarbij niet automatisch voorrang. Maar uw mening wordt wel gehoord en, als uw belang bescherming behoeft, wordt deze meegenomen in de beslissing.

Tegen een genomen beslissing is het veelal mogelijk om in beroep te gaan of bezwaar aan te tekenen. Dit kan ook als u van mening bent dat uw belangen niet voldoende zijn meegewogen. Een verdere toelichting op inspraak en de rechtsmiddelen wordt gegeven in hoofdstuk 3.

De tekst van de belangrijke wetten vindt u hier:

<https://www.gesetze-im-internet.de/aktuell.html>

Vertalingen

Baugesetzbuch: Bouwwet

Raumordnungsgesetz:

Wet inzake boven-gemeentelijke ruimtelijke ordening

Bundesimmissionsschutzgesetz:

Federale wet inzake immissiebescherming

Umweltrechtsbehelfsgesetz: Wet inzake milieurechtsmiddelen

Naturschutzbund Deutschland e. V. (NABU):

Bond voor Natuurbescherming Duitsland

Einwendung: Bedenking

Stellungnahme: Zienswijze

Öffentlichkeitsbeteiligung: Publieke inspraak

1 Achtergrond – burgerparticipatie in Duitsland

De structuur: twee beslissingsniveau's

Een project, bijvoorbeeld de bouw van een windpark, gaat bij de overheid door verschillende stappen.

Hierbij wordt in Duitsland onderscheid gemaakt tussen twee niveaus: het planningsniveau en het goedkeuringsniveau.

Het planningsniveau

De integrale ruimtelijke ordening regelt hoe het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland, de deelstaten (Bundesländer), de regio's en de gemeenten moet worden gebruikt en beschermd. Bij integrale ruimtelijke ordening wordt breed naar alle belangen en dimensies gekeken, zoals economie, wonen en milieubescherming. Integrale ruimtelijke ordening gebeurt op verschillende niveaus bij de overheid:

- Federaal niveau: *Bundesraumordnungspläne*
- Deelstaatniveau:
Landesentwicklungsplan (NRW)
Landesraumordnungsprogramm (NDS)
- Niveau van de regio's: *Regionalpläne (NRW)* / *regionale Raumordnungsprogramme (NDS)*
- Lokaal niveau van steden en gemeenten:
Flächennutzungspläne en *Bebauungspläne*

Naast de integrale ruimtelijke ordening is er de *Fachplanung*. Dit zijn de zogenoemde sectorale plannen die over een specifiek domein gaan. Bijvoorbeeld het domein van milieubescherming en de daarbij horende plannen voor schone lucht of natuurgebieden.

! Let op

Sinds de invoering van de Omgevingswet kent het Nederlandse recht geen vergelijkbare scheiding tussen integrale ruimtelijke ordening en sectorale planning.

Vertalingen

Bundesraumordnungspläne:

Federale ruimtelijke ordeningsplannen

Landesentwicklungsplan/

Landesraumordnungsprogramm:

Ruimtelijke ordeningsplan voor de hele deelstaat

Regionalpläne / regionale

Raumordnungsprogramme: Regionale plannen

Flächennutzungspläne:

Gemeentelijke structuurplannen

Bebauungspläne Bebouwingsplannen

Fachplanung: Sectorale planning

1 Achtergrond – burgerparticipatie in Duitsland

Het goedkeuringsniveau

Sommige kleine projecten hebben geen vergunning nodig. Bij grotere projecten mag de aanvrager pas met de bouw beginnen nadat hij een vergunning heeft gekregen. Dat betekent dat de overheid eerst goedkeuring moet geven voor zijn project. Er worden bijvoorbeeld gascentrales of windturbines vergund met een *immissionsschutzrechtlicher Genehmigung*. Voor woonhuizen of supermarkten is een (eenvoudige) *Baugenehmigung* nodig. Soms moet men voor een project ook meerdere vergunningen aanvragen. De algemene naam voor de verschillende soorten vergunningen is *Zulassungsentscheidung*.

Het bijzondere geval:

Planfeststellungsbeschluss

Vooraf voor grote projecten, zoals een luchthaven of snelweg, wordt de locatie vastgelegd via een *Planfeststellungsbeschluss*. Dit hoort bij de sectorale planning. Er wordt dus een zogenaamde planologische beslissing genomen. Tegelijkertijd zitten in dit besluit de nodige vergunningen voor het project. De *Planfeststellungsbeschluss* hoort dus bij het planningsniveau én het goedkeuringsniveau.

i Het begrip immissie

Emissies zijn de uitstoot van een bron, zoals een fabriek. Bijvoorbeeld vuile lucht of hard geluid. Immissies zijn wat er bij mensen of natuur aankomt en daar voelbaar is, zoals die vuile lucht die u inademt.

Vertalingen

Immissionsschutzrechtlicher Genehmigung:

Vergunning op grond van immissiebeschermingsrecht

Baugenehmigung: Bouwvergunning

Zulassungsentscheidung: Goedkeuringsbesluit

Planfeststellungsbeschluss: Projectbesluit

1 Achtergrond – burgerparticipatie in Duitsland

Wat is de invloed van een milieueffectrapportage op het proces?

Een belangrijke vraag voor uw inspraakmogelijkheden in het proces is of er bij een plan of project een milieueffectrapportage nodig is. U krijgt het recht om uw mening in te dienen wanneer een milieueffectrapportage in de procedure nodig is en:

- het plan of het project grote gevolgen heeft voor het milieu in Nederland en de Nederlandse autoriteit een grensoverschrijdende milieueffectrapportage wenst;
- of wanneer u door het plan of het project rechtstreeks in uw belangen wordt geraakt.

Als er voor plannen en projecten op grond van hun gevolgen voor het milieu een milieueffectrapportage vereist is, is deze een vast onderdeel van de betreffende plannings- of goedkeuringsprocedure. In Duitsland wordt zoals in Nederland een verschil gemaakt tussen een *strategische Umweltprüfung* voor plannen en een *Umweltverträglichkeitsprüfung* voor projecten.

De afkorting voor de plan-milieueffectrapportage is SUP (plan-mer) en voor de project-milieueffectrapportage UVP (project-mer).

Geen verplichte milieueffectenrapportage, maar wél een inspraakprocedure? Ook dan kunnen u, andere burgers, erkende milieuorganisaties en autoriteiten milieubelangen in een zienswijze benoemen.

Vertalingen

Strategische Umweltprüfung:
Plan-milieueffectrapportage
Umweltverträglichkeitsprüfung:
Project-milieueffectrapportage

Hoofdstuk 2

Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden

Aan de hand van de praktijkvoorbeelden windenergie, grindgroeves en intensieve veehouderij volgt hier een overzicht van de plannings- en goedkeuringsprocedures in Duitsland.

Voorbeeld windpark	14
Voorbeeld grindgroeve	20
Voorbeeld intensieve veehouderij	26

2 Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden

Voorbeeld windpark

In een Duitse buurgemeente wil een energiebedrijf een windpark bouwen met 25 windturbines met een hoogte van 150 meter. Aan de Nederlandse kant zijn mensen die dicht bij de grens wonen, bezorgd. Zij willen weten hoe ze kunnen deelnemen aan het proces.

2 Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden

Welke autoriteiten zijn bevoegd aan de Duitse zijde?

Op het niveau van de integrale ruimtelijke ordening, is de instantie waar het plan wordt gemaakt, verantwoordelijk. Dit kan bijvoorbeeld het boven-gemeentelijke of het gemeentelijke niveau zijn. Meer details over de verantwoordelijke instanties en procedures staan in hoofdstuk 4 van de brochure.

Op het goedkeuringsniveau wordt de *immissionsschutzrechtliche Genehmigung* verleend door:

- Nedersaksen: de *Landkreis*, de *kreisfreien* steden of de grote zelfstandige steden
- Noordrijn-Westfalen: de *Kreise* of *kreisfreien* steden (en in zeldzame uitzonderingen de *Bezirksregierungen*)

Vertalingen

Immissionsschutzrechtliche Genehmigung:
Vergunning op grond van Immissiebeschermingsrecht
Landkreis: District
Kreisfreien: Districtvrije
Kreise: Districten
Bezirksregierungen: Regionale overheid

2 Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden

Hoe verloopt de plannings- en goedkeuringsprocedure?

Op het boven-gemeentelijke niveau van de integrale ruimtelijke ordening, kunnen zoek- of voorkeursgebieden voor windenergie worden aangewezen. Deze gebieden voor windenergie zijn meestal ook zogenaamde *Beschleunigungsgebiete*. Dit gebeurt in de regionale plannen – in Noordrijn-Westfalen *Regionalpläne* en in Nedersaksen *Regionale Raumordnungsprogramme*.

De in de regionale plannen vastgelegde windenergiegebieden worden regelmatig weergegeven in de *Flächennutzungsplänen* op het gemeentelijke niveau. Een gedetailleerde planning in een *Bebauungsplan* is meestal niet nodig, maar het kan wel. Gemeenten kunnen ook, bovenop de vastgestelde gebieden in regionale plannen, extra windenergiegebieden aanwijzen. Deze zijn bijna altijd ook *Beschleunigungsgebiete*.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen installaties met een totale hoogte van minder dan 50 meter en van meer dan 50 meter. Wanneer een installatie hoger is dan 50 meter, moet de vergunningsprocedure op grond van immissiebeschermingsrecht worden gevolgd. Dit is een speciale procedure voor projecten met omvangrijkere gevolgen voor milieu of de omgeving. Als de installatie lager is dan 50 m, volstaat een bouwvergunning. Details over beide soorten vergunningen vindt u in hoofdstuk 4.

Voorbeeld van een Regionales Raumordnungsprogramm met windenergiegebieden van het district Emsland:

➔ <https://www.emsland.de/wirtschaft-struktur/raumplanung-und-bauen/windkraft/windkraft-im-emmland.html>

Voorbeeld van een Flächennutzungsplan met windenergiegebieden:

➔ https://www.stadt-ahaus.de/de/leben-in-ahaus/bauen-und-wohnen/bauleitplanung.php#anchor_bac3d736_Flaechennutzungsplan

Vertalingen

Beschleunigungsgebiete:

Gebieden voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie

Regionalpläne/Regionale

Raumordnungsprogramme: Regionale plannen

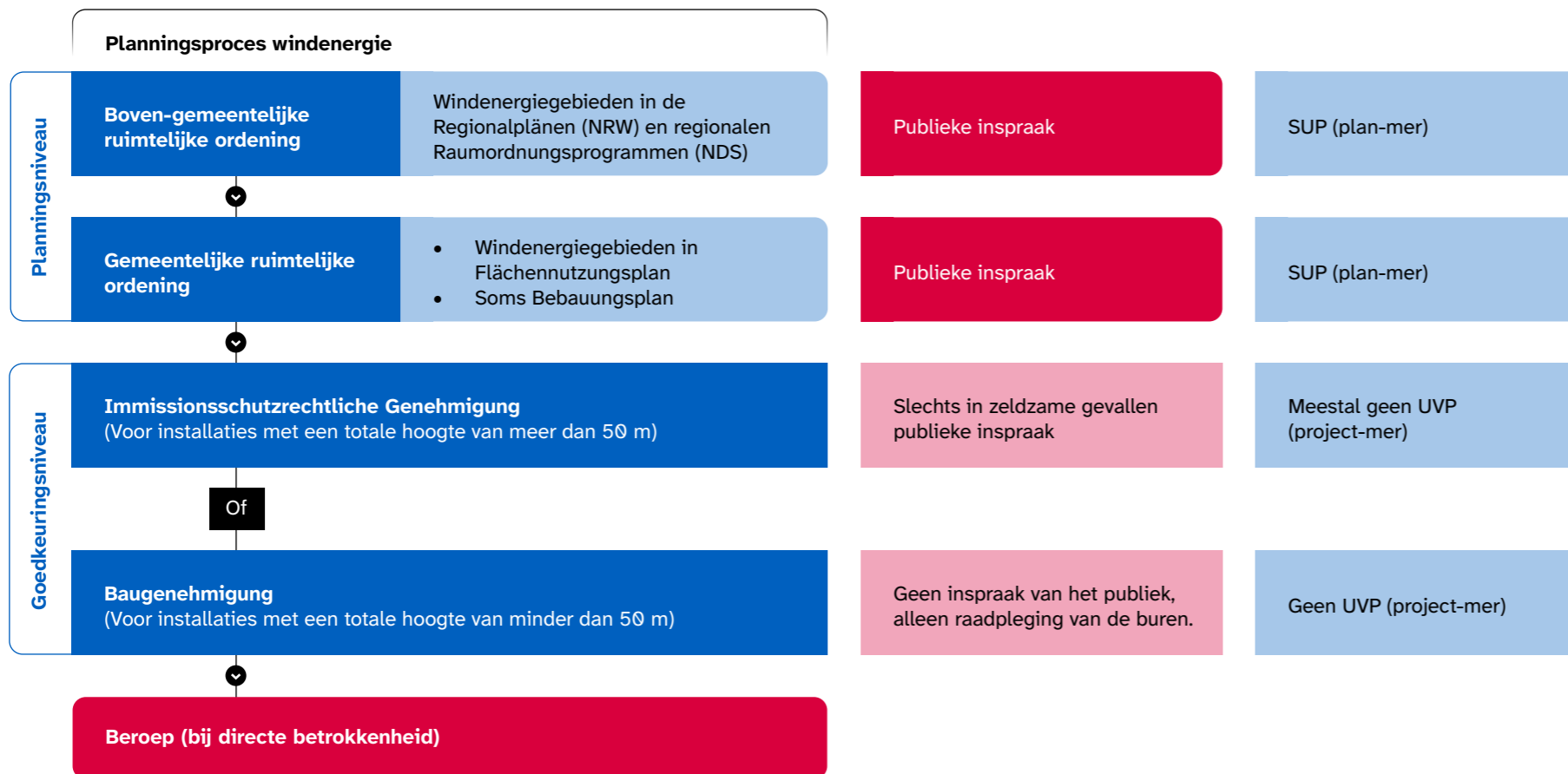
Flächennutzungsplänen:

Gemeentelijke structuurplannen

Bebauungsplan: Bebouwingsplan

2 Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden

Vertalingen

Regionalplänen en regionalen

Raumordnungsprogrammen: Regionale plannen

Flächennutzungsplan: Gemeentelijke structuurplannen

Bebauungsplan: Bebouwingsplan

Immissionsschutzrechtliche Genehmigung:

Vergunningsprocedure op grond van immissiebeschermingsrecht

Baugenehmigung: Bouwvergunning

Project-mer: Umweltverträglichkeitsprüfung (UVP)

Plan-mer: Strategische Umweltprüfung (SUP)

2 Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden

Welke documenten over de stand van zaken van de procedure kunnen worden ingezien?

Details over de bekendmaking en de informatieplicht vindt u in hoofdstuk 3 van de brochure.

Welke mogelijkheden tot inspraak en participatie zijn er voor burgers van een Nederlandse buurgemeente?

Over het algemeen geldt dat er meestal alleen op planningsniveau (regionale plannen, Flächennutzungspläne en Bebauungspläne) publieke inspraak is. Er is grensoverschrijdende publieke inspraak op planningsniveau als het windpark grote gevolgen heeft voor het milieu in Nederland en als de Nederlandse autoriteit hierom vraagt.

Op goedkeuringsniveau maakt het een verschil of de windturbines in een “*Beschleunigungsgebiet*” worden gebouwd.

Worden de windturbines in een “*Beschleunigungsgebiet*” gebouwd? Dan is er meestal geen publieke inspraak op goedkeuringsniveau (*immissionsschutzrechtliches Genehmigungsverfahren*). Maar er is een belangrijke uitzondering: Er vindt een grensoverschrijdende project-mer en publieke inspraak plaats, als het windpark grote gevolgen heeft voor het milieu in Nederland en de Nederlandse autoriteit dit wenst.

Maar deze uitzondering geldt niet altijd. Daarom is het belangrijk dat u al tijdens het ontwikkelen van plannen (planningsniveau) inspraak levert.

Worden de windturbines niet in een “*Beschleunigungsgebiet*” gebouwd? Dan kunt u uw mening indienen als er een project-mer wordt gedaan en u direct betrokken bent, of als er een grensoverschrijdende mer wordt gedaan.

Vertalingen

Beschleunigungsgebiet: Gebied voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie

Immissionsschutzrechtlichen

Genehmigungsverfahren: Vergunningsprocedure op grond van immissiebeschermingsrecht

2 Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden

Welke rechtsmiddelen zijn er beschikbaar voor Nederlandse inwoners?

Theoretisch kunt u tegen *Regionalpläne/ Regionale Raumordnungsprogramme* een zogenoemde *Normkontrollverfahren* starten. Maar in deze plannen staat de locatie alleen in grote lijnen. Daarom kunt u meestal niet goed laten zien dat u echt geraakt bent. Daardoor is een succesvolle procedure vaak moeilijk. Wel heeft u realistische mogelijkheden om succesvol in beroep te gaan:

- tegen een *Bebauungsplan*, als een dergelijk plan wordt gemaakt, en
- tegen de *immissionsschutzrechtliche Genehmigung*, wanneer uw belangen en rechten worden geraakt.

Uitzondering: In Nedersaksen moet vóór een beroep tegen een *immissionsschutzrechtliche Genehmigung* eerst een *Widerspruchsverfahren* worden doorlopen. Nadere uitleg vindt u in hoofdstuk 3.8.

Welke mogelijkheden bieden eventuele milieueffectrapportagen voor inspraak?

Als er een milieueffectrapportage nodig is, is er publieke inspraak. Details hierover vindt u in hoofdstuk 3.4 van deze brochure.

Vertalingen

Regionalpläne/Regionale

Raumordnungsprogramme: Regionale plannen

Normkontrollverfahren: Beroep tegen een plan

Bebauungsplan: Bebouwingsplan

Immissionsschutzrechtliche Genehmigung:

Vergunning op grond van immissiebeschermingsrecht

Widerspruchsverfahren: Formele bezwaarprocedure

2 Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden

Voorbeeld grindgroeve

In een gemeente aan de Nederrijn in Noordrijn-Westfalen is een bedrijf van plan grind te winnen op een oppervlakte van meer dan 25 ha.

2 Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden

Welke autoriteiten zijn bevoegd aan de Duitse zijde?

Bij de integrale ruimtelijke ordening is de instantie die het plan maakt, verantwoordelijk. Details hierover vindt u in hoofdstuk 4 van de brochure.

Op goedkeuringsniveau hangt het van de te gebruiken procedure af welke autoriteit verantwoordelijk is. Welke procedure gevolgd moet worden, hangt ervan af of bij de grindwinning een waterlichaam wordt aangelegd. Dat betekent: komt er een grindgat vol water?

Ontstaat er een waterlichaam, dan moet het *Planfeststellungsverfahren* worden uitgevoerd. Hiervoor zijn in Noordrijn-Westfalen, afhankelijk van de grootte van het waterlichaam, de *Bezirksregierungen* of de *Kreise* en *kreisfreien* steden verantwoordelijk. In Nedersaksen zijn in de regel de *Landkreise*, de *kreisfreien* steden en de grote zelfstandige steden verantwoordelijk als *untere Wasserbehörden*.

Als er geen waterlichaam ontstaat, dan wordt het *Planfeststellungsverfahren* niet gevolgd. In plaats daarvan wordt een *Abgrabungsgenehmigung* gegeven. Hiervoor zijn in Nedersaksen de *Landkreise* en de *kreisfreien* steden verantwoordelijk, en in Noordrijn-Westfalen de *Kreise*.

Hier vindt u een voorbeeld van een grindwinning waarbij geen waterlichaam ontstaat:

<https://www.uvp-verbund.de/trefferanzeige?docuuid=a87f752e-4653-499e-ab35-1defbc7c3448>

Vertalingen

Planfeststellungsverfahren: Projectprocedure

Bezirksregierungen: Regionale overheid

Kreise: Districten

kreisfreien: Districtvrije

Landkreise: Districten

Untere Wasserbehörden: Laagste waterautoriteiten

Abgrabungsgenehmigung: Ontgrondingsvergunning

2 Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden

Hoe verloopt de plannings- en goedkeuringsprocedure?

De eerste plannen voor geschikte plekken voor grindwinning worden ook in dit geval meestal op boven-gemeentelijk niveau van de integrale ruimtelijke ordening gemaakt, dus in het *landesweiten Raumordnungsplan* en in de *Regionalplan/regionale Raumordnungsprogramme*.

Vervolgens kan de goedkeuringsbeslissing op verschillende manieren worden genomen. Dit hangt ervan af of er een waterlichaam, dus een grindgat, ontstaat en of een project-mer (UVP) nodig is. Een project-mer is altijd nodig wanneer het winningsgebied groter is dan 25 hectare. In andere gevallen beoordeelt het bevoegd gezag of er door de milieugevolgen toch een project-mer nodig is. Deze beoordeling heet de *UVP-Vorprüfung*.

Daaruit volgen vier mogelijkheden:

- Er ontstaat een waterlichaam en een project-mer is nodig: *Planfeststellungsverfahren* en publieke inspraak.
- Er ontstaat een waterlichaam en een project-mer is niet nodig: zogenoemde *Plangenehmigungsverfahren* zonder publieke inspraak.
- Er ontstaat geen waterlichaam, maar een project-mer is nodig: procedure voor een *Abgrabungsgenehmigung* met publieke inspraak.
- Er ontstaat geen waterlichaam en een project-mer is niet nodig: procedure voor een *Abgrabungsgenehmigung* zonder publieke inspraak.

Hier kunt u nagaan of er een mer-verplichting bestaat: Wanneer er een met water gevuld grindgat ontstaat:

➤ https://www.gesetze-im-internet.de/uvpg/anlage_1.html

Als er geen met water gevuld grindgat ontstaat Noordrijn-Westfalen:

➤ https://recht.nrw.de/system/files/BHA/2030-28339-sgv_2129_19920429_1_anlage1.htm

Nedersaksen:

➤ <https://voris.woltersklower-online.de/browse/document/f4d20498-83d1-3506-b9b3-f2397029112b>

Vertalingen

Landesweiten Raumordnungsplan:

Ruimtelijke ordeningsplan voor de deelstaat

Regionalplan/regionale Raumordnungsprogramme:

Regionale plannen

UVP-Vorprüfung: MER-beoordeling

Planfeststellungsverfahren: Projectprocedure

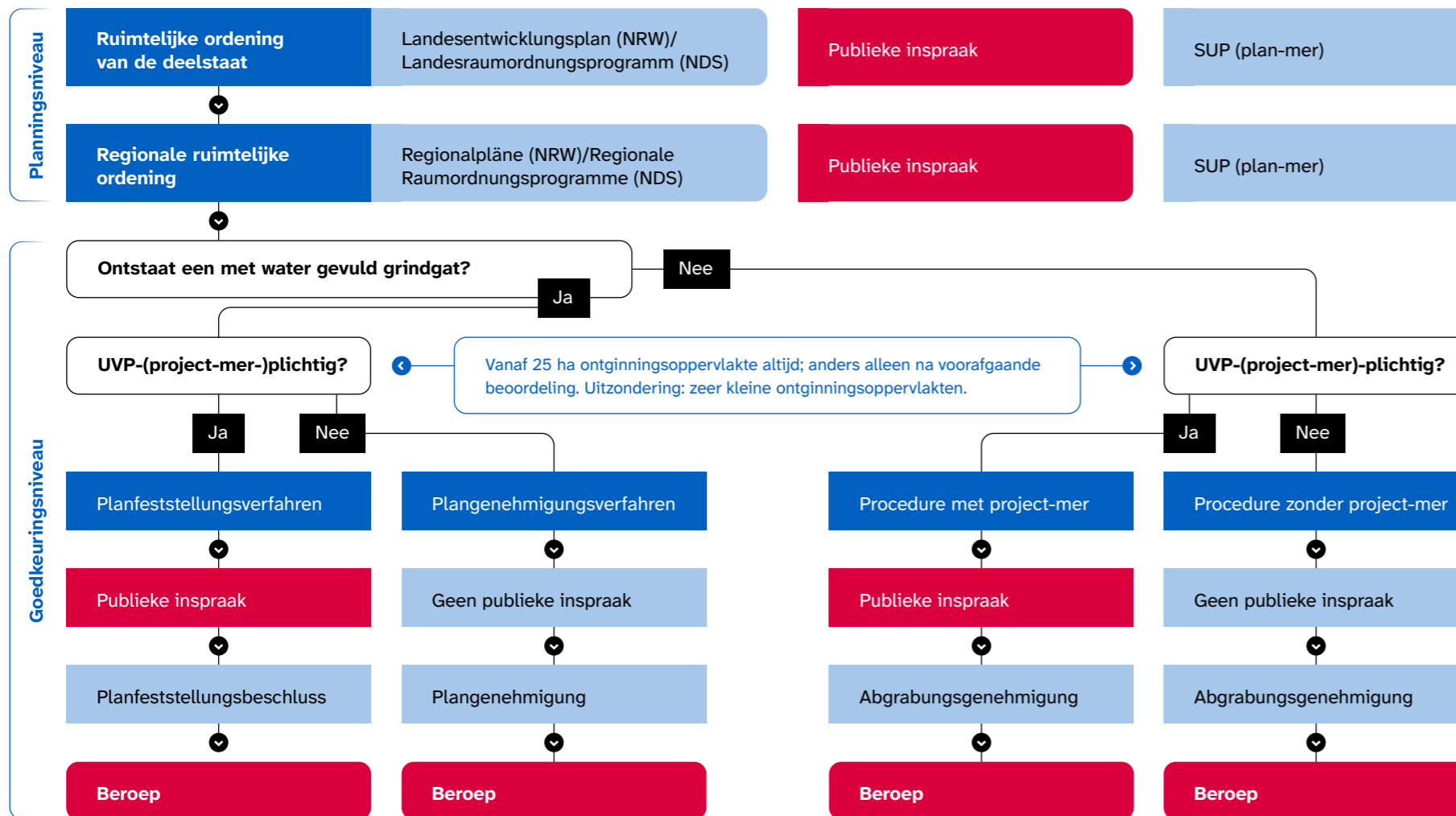
Plangenehmigungsverfahren: Planvergunningsprocedure

Abgrabungsgenehmigung: Ontgrondingsvergunning

2 Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden

Winning van grondstoffen

Voorbeeld grindgroeve

Vertalingen

- Landesentwicklungsplan/ Landesraumordnungsprogramm:** Ruimtelijke ordeningsplan voor de deelstaat
- Regionalpläne/ Regionale Raumordnungsprogramme:** Regionale plannen
- Planfeststellungsverfahren:** Projectprocedure
- Planfeststellungsbeschluss:** Projectbesluit
- Plangenehmigungsverfahren:** Planvergunningsprocedure
- Plangenehmigung:** Planvergunning
- Abgrabungsgenehmigung:** Ontgrondingsvergunning
- Project-mer:** Umweltverträglichkeitsprüfung (UVP)
- Plan-mer:** Strategische Umweltprüfung (SUP)

2 Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden

Welke documenten over de stand van zaken van de procedure kunnen worden ingezien?

Details over de bekendmaking en de informatieplicht vindt u in hoofdstuk 3 van de brochure.

Welke mogelijkheden tot inspraak en participatie zijn er voor burgers van een Nederlandse gemeente?

- Bij plannen van de boven-gemeentelijke ruimtelijke ordening is er publieke inspraak.
- Als er een waterlichaam ontstaat, moet het *Planfeststellungsverfahren* worden gebruikt. In het *Planfeststellungsverfahren* is er een inspraakprocedure en wordt meestal een UVP (project-mer) gemaakt (1). Wordt het *Planfeststellungsverfahren* vervangen door een *Plangenehmigungsverfahren*, dan is er geen inspraakprocedure.
- Ontstaat er geen waterlichaam, dan wordt de grindwinning vergund met een *Abgrabungsgenehmigung*. Hier kunt u alleen deelnemen als de grindwinning verplicht is tot een project-mer en er daarom publieke inspraak moet zijn.
- Heeft de grindgroeve grote gevolgen voor het milieu in Nederland? Dan kan de Nederlandse autoriteit een grensoverschrijdende plan-mer en project-mer wensen. U profiteert dan van de inspraakrechten. Meer informatie hierover vindt u in hoofdstuk 3.4.2.

2 Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden

Welke rechtsmiddelen zijn er beschikbaar voor Nederlandse inwoners?

Tegen alle vormen van goedkeuring – dus *Planfeststellungsbeschluss*, *Plangenehmigung* en *Abgrabungsgenehmigung* – kunt u in beroep gaan als u aanvoert dat uw eigen rechten zijn geraakt. Milieuorganisaties kunnen daarnaast in beroep gaan als er geen project-mer is gemaakt, terwijl die wel wettelijk verplicht was. Milieuorganisaties kunnen ook in beroep gaan als ze van mening zijn dat de verantwoordelijke autoriteit de wettelijk verplichte beoordeling om te bepalen of een project-mer nodig is niet of niet goed genoeg is gedaan.

Welke mogelijkheden bieden eventuele milieueffectrapportages voor inspraak?

Als er een milieueffectrapportage nodig is, is er publieke inspraak.

Details hierover vindt u in hoofdstuk 3.4 van deze brochure.

Vertalingen

Planfeststellungsbeschluss: Projectbesluit

Plangenehmigung: Planvergunning

Abgrabungsgenehmigung: Ontgrondingsvergunning

2 Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden

Voorbeeld intensieve veehouderij

In een gemeente in het Emsland is een boer van plan een pluimveehouderij met ruimte voor 90.000 dieren te bouwen.

2 Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden

Welke autoriteiten zijn bevoegd aan de Duitse zijde?

Gemeenten kunnen een *Bebauungsplan* voor intensieve veehouderijen maken, maar dat hoeft niet. Welke instantie de vergunning geeft, ligt aan het aantal dieren waarvoor plek is gemaakt.

- Kleinere stallen (bijv. minder dan 30.000 plaatsen voor vleespluimvee of minder dan 1.500 plaatsen voor vleesvarkens) worden met een *Baugenehmigung* goedgekeurd. In Noordrijn-Westfalen zijn in kleine steden die tot een *Kreis* behoren de *Kreise* en anders de betreffende gemeenten als *untere Bauaufsichtsbehörde* verantwoordelijk. In Nedersaksen zijn de *Landkreise*, *kreisfreie* en grote zelfstandige steden en een aantal andere steden met doorgaans meer dan 30.000 inwoners als *untere Bauaufsichtsbehörde* verantwoordelijk.

- Grotere stallen krijgen goedkeuring via een *immissionsschutzrechtliches Genehmigungsverfahren*.

In Nedersaksen geven de *Landkreise*, de *kreisfreie* stad of de grote zelfstandige stad de *immissionsschutzrechtliche Genehmigung*. In Noordrijn-Westfalen doen de *Kreise* of *kreisfreien* steden dat.

Hoe verloopt de plannings- en goedkeuringsprocedure?

Meestal maken intensieve veehouderijen geen onderdeel uit van de integrale ruimtelijke ordening op boven-gemeentelijk niveau. Op gemeentelijk niveau kan een gemeente deze bedrijven opnemen in een *Bebauungsplan*, maar dat hoeft niet het geval te zijn.

De veehouderij wordt meestal vergund via de *immissionsschutzrechtliche Genehmigung*.

Alleen voor kleinere stallen, die bijvoorbeeld minder dan 30.000 plaatsen voor vleespluimvee of minder dan 1.500 plaatsen voor vleesvarkens omvatten, is een *Baugenehmigung* genoeg. In dit voorbeeld moet het project worden goedgekeurd met een *immissionsschutzrechtlichen Genehmigung*. Bij de vergunningsprocedure hoort een project-mer erbij en is er publieke inspraak.

Vertalingen

Bebauungsplan: Bebouwingsplan

Baugenehmigung: Bouwvergunning

Kreis: District

Untere Bauaufsichtsbehörde:

Lagere bouwtoezichthoudende autoriteit

Landkreise: Districten

Kreisfreie: Districtvrije

Immissionsschutzrechtlichen

Genehmigungsverfahren:

Procedure op grond van immissiebeschermingsrecht

Immissionsschutzrechtliche Genehmigung:

Vergunning op grond van immissiebeschermingsrecht

2 Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden

Intensieve veehouderij

Vertalingen

Flächennutzungsplan: Gemeentelijke structuurplan

Bebauungsplan: Bebouwingsplan

Immissionsschutzrechtliche Genehmigung: Vergunning op grond van immissiebeschermingsrecht

Baugenehmigung: Bouwvergunning

Plan-mer: Strategische Umweltprüfung (SUP)

Project-mer: Umweltverträglichkeitsprüfung (UVP)

2 Burgerparticipatie over de grens aan de hand van praktijkvoorbeelden

Welke planningsdocumenten over de stand van zaken van de procedure kunnen worden ingezien?

Details over de bekendmaking en de informatieplicht vindt u in hoofdstuk 3 van de brochure.

Welke mogelijkheden tot inspraak en participatie zijn er voor burgers van een Nederlandse gemeente?

- Als de gemeente een *Bebauungsplan* maakt, is er een publieke inspraak. Ook in de vergunningsprocedure kunt u deelnemen aan de Duitse publieke inspraakronde als u direct in uw eigen belangen en rechten wordt geraakt en:
  - er publieke inspraak moet zijn volgens het immissiebeschermingsrecht (1) of
  - er een project-mer nodig is (2).
- Heeft de intensieve veehouderij grote gevolgen voor het milieu in Nederland? Dan kan de Nederlandse autoriteit verklaren dat zij een grensoverschrijdende publieke inspraak wenst. U kunt uw mening dan in het Nederlands indienen. Meer informatie hierover vindt u in hoofdstuk 3.4.2.

Welke rechtsmiddelen zijn er beschikbaar voor Nederlandse inwoners?

Met een *Klage* tegen de *immissionsschutzrechtliche Genehmigung* kunt u de schending van uw eigen rechten aanvoeren. Milieuorganisaties kunnen daarnaast in beroep gaan als er geen project-mer is gedaan, en zij stellen dat die wel wettelijk verplicht was. Milieuorganisaties kunnen ook in beroep gaan als ze van mening zijn dat de verantwoordelijke autoriteit de beoordeling om te bepalen of een project-mer nodig is, of niet goed genoeg is gedaan.

Welke mogelijkheden bieden eventuele milieueffectrapportagen voor inspraak?

Als er een milieueffectrapportage nodig is, is er publieke inspraak. Details hierover vindt u in paragraaf 3.4 van deze brochure.

(1)

De bedrijven die volgens een procedure met publieke inspraak vergund moeten worden, zijn in deze lijst met “G” gekenmerkt:

➔ https://www.gesetze-im-internet.de/bimschv_4_2013/anhang_1.html

(2)

De lijst van de project-mer-plichtige veehouderijen vindt u hier:

➔ https://www.gesetze-im-internet.de/uvpg/anlage_1.html

Hier vindt u een voorbeeld van een leghennenstal waarbij wordt beoordeeld of een project-mer nodig is:

➔ <https://www.uvp-verbund.de/trefferanzeige?docuuid=ee1f194c-e3ea-4beb-83cc-c5c186199207>

Vertalingen

Bebauungsplan: Bebouwingsplan

Klage: Beroep

Immissionsschutzrechtliche Genehmigung:

Vergunning op grond van immissiebeschermingsrecht

Hoofdstuk 3

Overzicht van kernbegrippen

3.1 Verantwoordelijke autoriteit	31	3.5 Inspraak, zienswijzen en bedenkingen	36
3.2 Bekendmaking	31	3.6 Geraakt zijn in eigen belangen	38
3.3 Informatieplicht van de autoriteit	32	3.7 Rol van erkende milieuorganisaties	38
3.4 Milieueffectrapportage	32	3.8 Rechtsmiddelen	39
		3.9 Het Traktaat van Meppen	41

3 Overzicht van kernbegrippen

3.1 Verantwoordelijke autoriteit

Alle beslissingen over het maken of veranderen van plannen, of over het goedkeuren van projecten, worden door de verantwoordelijke autoriteit genomen. Welke autoriteit verantwoordelijk is, ligt aan verschillende aspecten:

- In welk **Bundesland** moet het project komen (Noordrijn-Westfalen of Nedersaksen)?
- Op welk niveau van de overheid worden er plannen gemaakt (deelstaat, regio, gemeente)?
- Hoort een project, dat goedkeuring nodig heeft, bij een **kreisfreie Stadt** of bij een gemeente die bij een **Kreis** hoort?

Soms spreekt de brochure over een **kreisfreie** stad. Deze steden hebben eigen afdelingen om bijvoorbeeld bouwprojecten te vergunnen. Kleinere gemeenten horen bij een district. De districten heten **Kreise** in Noordrijn-Westfalen en **Landkreise** in Nedersaksen. Hier regelt het bestuur van het district moeilijke taken, zoals een bouwvergunning.

3.2 Bekendmaking

Als een autoriteit een plan maakt of verandert of een project goedkeurt, is er vaak inspraak. Dan wordt het nieuwe plan of project bekendgemaakt via officiële publicaties, in de lokale dagbladen en op de website van de autoriteit. In Duitsland is er geen centrale website zoals <https://overheid.nl>. Wanneer de uitvoering van een Duits plan of project in Duitsland grote gevolgen kan hebben voor Nederland, worden deze regelmatig in Nederland bekendgemaakt. Dit geldt met name voor een grensoverschrijdende milieueffectrapportage (plan-mer/project-mer) – zie hoofdstuk 3.4.

Na de publieke inspraak neemt de autoriteit een besluit. Dat besluit moet in elk geval openbaar gemaakt worden als er een milieueffectrapportage nodig is. De “definitieve” plannen kunt u ook bekijken op de website van de autoriteit.

! Let op 3.1

In tegenstelling tot Nederland is de gemeente vaak niet de juiste aanspreekpartner. Welke autoriteit bevoegd is, hangt af van de specifieke procedure.

In Noordrijn-Westfalen worden de regio's Bezirksregierungen of Regionalverband Ruhr genoemd. In Nedersaksen zijn er geen regio's.

Vertalingen

Bundesland: Deelstaat
Kreisfreie (Stadt): Districtvrije (stad)
Kreis/Landkreis: District

3 Overzicht van kernbegrippen

3.3 Informatieplicht van de autoriteit

Bij de bekendmaking van het voorgenomen plan of project wordt meestal een beschrijving gegeven van de verwachte gevolgen van het plan of het project voor het milieu. De bekendmaking bevat ook de plaats en de periode waarin u de documenten kunt bekijken en eventueel een *Stellungnahme* of *Einwendung* kunt indienen.

Bij de openbare bekendmaking of, indien van toepassing, de individuele bekendmaking van het “definitieve” plan of de “definitieve” projectgoedkeuring wordt ook aangegeven hoe u bezwaar kunt maken en in beroep kunt gaan (de zogenaamde *Rechtsbehelfsbelehrung*).

3.4 Milieueffectrapportage

3.4.1 Algemeen kader van de milieueffectrapportage

Het Europees recht verplicht zowel Duitsland als Nederland tot het uitvoeren van milieueffectrapportagen (mer). Bij bepaalde plannen en programma's, zoals *Raumordnungspläne* of *Bebauungspläne*, moet een *strategische Umweltprüfung*, afgekort SUP, (plan-mer) worden uitgevoerd. De plan-mer is bedoeld om de verwachte gevolgen voor het milieu te identificeren en eventuele alternatieven te verkennen. Deze moeten in een *Umweltbericht* worden vastgesteld, beschreven en beoordeeld. Ook bij de goedkeuring van een project moet rekening gehouden worden met de gevolgen voor het milieu. Daarom is voor de goedkeuringsprocedure van veel projecten een *Umweltverträglichkeitsprüfung*, afgekort UVP, (project-mer) nodig. **(1)** In het kader van deze project-mer stelt de initiatiefnemer, dat wil zeggen de aanvrager, een *Umweltverträglichkeitsbericht* op.

(1)

De lijst van de project-mer-plichtige projecten vindt u hier:

https://www.gesetze-im-internet.de/uvpg/anlage_1.html

Vertalingen

Stellungnahme: Zienswijze

Einwendung: Bedenking

Rechtsbehelfsbelehrung:

Informatie over rechtsmiddelen

Raumordnungspläne: Ruimtelijke ordeningsplannen

Bebauungspläne: Bebouwingsplannen

Strategische Umweltprüfung:

Plan-milieueffectrapportage

Umweltbericht: Milieueffectrapport

Umweltverträglichkeitsprüfung:

Project-milieueffectrapportage

Umweltverträglichkeitsbericht: Milieueffectrapport

3 Overzicht van kernbegrippen

In veel gevallen moet voor projecten eerst worden vastgesteld of er een wettelijke plicht geldt voor een project-mer. Het is niet altijd makkelijk om vast te stellen of er gevolgen voor het milieu te verwachten zijn. Hiervoor wordt een zogenaamde beoordeling uitgevoerd (*UVP-Vorprüfung*).

Wanneer wordt besloten dat er geen project-mer nodig is, kunnen milieuorganisaties in beroep gaan tegen dit besluit, als zij van mening zijn dat een project-mer wel noodzakelijk is.

Het milieueffectrapport (*Umweltbericht*, *Umweltverträglichkeitsbericht*) en de resultaten van de publieke inspraak worden meegenomen in de uiteindelijke beslissing van de autoriteit over het plan of het project. De autoriteit moet hierbij naar alle belangen kijken en afwegen. Daarnaast dienen de regels uit de wet te worden gevolgd. Wanneer u een zienswijze heeft ingebracht, wordt deze meegenomen in de beoordeling. Maar dat betekent niet dat de autoriteit niet anders kan beslissen, het gaat altijd om een bredere afweging.

Vertalingen

UVP-Vorprüfung: MER-beoordeling

Umweltbericht/Umweltverträglichkeitsbericht:

Milieueffectrapport

3 Overzicht van kernbegrippen

3.4.2 Grensoverschrijdende milieueffectrapportage

Een plan waarvoor een ‘plan-mer-plicht’ geldt, of een project waarvoor een ‘project-mer-plicht’ geldt, kan ook (grote) gevolgen hebben voor het milieu aan de andere kant van de landsgrens.

In dat geval meldt de Duitse autoriteit dit aan de verantwoordelijke Nederlandse autoriteit (bijvoorbeeld de gemeente). De Nederlandse autoriteit kan dan besluiten om een grensoverschrijdende milieueffectrapportage te maken. Dan moet het Nederlandse publiek worden betrokken. Als een Nederlandse inwoner door het plan of project geraakt wordt, dan kan hij/zij *Stellungnahmen* en *Einwendungen* indienen. Erkende milieuorganisaties en andere autoriteiten worden ook betrokken. De betrokken Nederlandse autoriteit geeft u de documenten over het plan of project die nodig zijn voor inspraak.

Dit gebeurt via [officielebekendmakingen.nl](https://www.officielebekendmakingen.nl) en eventueel aanvullend via een lokaal dagblad.

Daarnaast zijn er twee Duitse websites, waarop u de momenteel lopende milieueffectrapportages kunt raadplegen. Op deze websites vindt u ook hoe en in welke periode de publieke inspraak wordt georganiseerd. Dus wanneer en hoe u uw mening kunt geven. Voor procedures die volgens het federale recht mer-plichtig zijn, is dit <https://www.uvp-portal.de> en voor procedures die volgens het recht van de deelstaten Noordrijn-Westfalen en Nedersaksen mer-plichtig zijn, <https://www.uvp-verbund.de>.

Er bestaat een vergelijkbare procedure voor projecten waarvoor geen mer-verplichting geldt, aangezien die op grond van immissiebeschermingsrecht worden vergund. Wanneer er grote gevolgen kunnen zijn voor Nederland, kan de Nederlandse autoriteit om grensoverschrijdende inspraak verzoeken.

De regels voor de grensoverschrijdende milieueffectrapportage komen van het Verdrag van Espoo. Dit verdrag hebben ook Nederland en Duitsland in 1991 ondertekend.

Voor grensoverschrijdende milieueffectrapportages zijn er zogenaamde aanspreekpunten. Hier vindt u de lijst met Duitse aanspreekpunten:

➔ <https://www.bundesumweltministerium.de/download/zusammenarbeit-bei-umweltpruefungen-im-deutsch-niederlaendischen-grenzbereich>

Vertalingen

Stellungnahmen: Zienswijzen
Einwendungen: Bedenkingen

3 Overzicht van kernbegrippen

3.4.3 Gezamenlijke verklaring

In Duitsland staan de regels voor grensoverschrijdende milieueffectrapportage in de wet. Maar er is meer: Duitsland en Nederland hebben samen ook extra afspraken voor de grensoverschrijdende milieueffectrapportage gemaakt. Deze staan in de “gezamenlijke verklaring”. De regels in deze verklaring zijn niet bindend zoals een wet, maar de overheid moet zich er wel aan houden. Het doel is om bij plannen (plan-mer) of projecten (project-mer) met grote grensoverschrijdende gevolgen voor het milieu te zorgen voor een “gelijkwaardige participatie” van het publiek en de autoriteiten van het buurland.

Voor Nederlandse inwoners betekent dit dat zij op hetzelfde moment informatie moet krijgen als de inwoners in Duitsland. De publieke inspraak loopt zo in Duitsland en Nederland zoveel mogelijk gelijk. Voor zover de wet het toelaat, vindt de bekendmaking en de wijze van inzage van de documenten zoveel mogelijk plaats als gewoonlijk is in Nederland.

Om de participatie gelijkwaardig te maken, zijn vertalingen van cruciaal belang: belangrijke informatie, zoals korte versies van de documenten en vooral de stukken over de milieugevolgen over de grens, worden vertaald. Ook de definitieve beslissing en de *Rechtsbehelfsbelehrung* moeten worden vertaald.

Hier vindt u een voorbeeld van een milieueffectrapport dat door de initiatiefnemer in het Nederlands is vertaald:

https://www.uvp-verbund.de/freitextsuche?q=grenz%C3%BCberschreitend&layer=zv&N=51.21&E=10.46&provider=nw%3Bni&toggle_procedure=

Vertalingen

Rechtsbehelfsbelehrung: De informatie over hoe men bezwaar kan maken of in beroep kan gaan

3 Overzicht van kernbegrippen

Bovendien kunt u *Einwendungen* over het project in het Nederlands indienen. Soms is er een bespreking tussen de overheid en de inwoners, dat noemen we een *Erörterungstermin*. Bij deze Erörterungstermin kunt u Nederlands spreken.

3.5 Inspraak, zienswijzen en bedenkingen

Wat is publieke inspraak?

U kunt vaak meedoen aan de procedure om een plan te maken of te veranderen, of aan de procedure om een project goed te keuren. Dat betekent dat u uw mening over het plan of project kunt geven. Dit geldt vooral als er een plan-mer of project-mer nodig is. Deze mogelijkheid heet publieke inspraak.

Hoe verschillen *Stellungnahme* en *Einwendung*?

De wet gebruikt twee begrippen bij publieke inspraak: *Stellungnahme* en *Einwendung*. Het begrip *Einwendungen* is beperkter dan het begrip *Stellungnahme*. Mag u alleen *Einwendungen* geven? Dan moet u redenen geven waarom het project niet mag doorgaan. Of u moet uitleggen waarom het niet op deze manier mag gebeuren. Om *Einwendungen* in te dienen, moet u geraakt zijn door het plan of project. Meer informatie hierover vindt u in hoofdstuk 3.6.

Vertalingen

Einwendungen: Bedenkingen
Erörterungstermin: Hoorzitting
Stellungnahmen: Zienswijzen

3 Overzicht van kernbegrippen

Welke regels gelden bij de publieke inspraak?

U moet uw reactie meestal schriftelijk of online bij de verantwoordelijke instantie indienen. In de bekendmaking leest u hierover meer details. U moet beschrijven hoe het plan of het project u raakt. Het is genoeg als u de feiten noemt. U hoeft uw mening niet met regels of wetten toe te lichten. Komt er een grensoverschrijdende milieueffectrapportage? Dan mag u uw reactie ook in het Nederlands geven. Er geldt ook een termijn voor deelname. Bent u te laat, dan telt uw reactie niet meer mee. Wanneer voor een project geen project-mer nodig was, kunt u uw reacties later bij een beroep soms niet meer aanvoeren.

Kost een *Stellungnahme* of *Einwendung* geld?

Het indienen van een *Stellungnahme* of *Einwendung* is kosteloos.

Wat is de vroegtijdige participatie?

Een speciaal geval van publieke inspraak is de *frühzeitige Öffentlichkeitsbeteiligung*. Dit is vaak verplicht bij het maken van een *Flächennutzungsplan* en *Bebauungsplan*. Ook bij de goedkeuring van een project, dat gevolgen voor veel mensen zou kunnen hebben, dient de verantwoordelijke autoriteit te streven naar vroegtijdige participatie. Het beste is dat vroegtijdige participatie al wordt georganiseerd voordat de initiatiefnemer de goedkeuring aanvraagt.

De resultaten van de vroegtijdige participatie geven de overheid informatie over de verschillende belangen en mogelijke gevolgen. Verder heeft de vroegtijdige participatie geen juridische gevolgen.

Vertalingen

Stellungnahme: Zienswijze

Einwendung: Bedenking

Frühzeitige Öffentlichkeitsbeteiligung:

Vroegtijdige participatie

Flächennutzungsplan: Gemeentelijk structuurplan

Bebauungsplan: Bebouwingsplan

3 Overzicht van kernbegrippen

3.6 Geraakt zijn in eigen belangen

Uw **Einwendungen** tegen een plan of een project kunnen meestal alleen in behandeling worden genomen, wanneer u in uw eigen belangen en rechten wordt geraakt. U mag geen algemene belangen aanvoeren. Wanneer u bijvoorbeeld dicht bij een windpark woont, kunt u zeggen dat u last heeft van geluid. Maar u mag niet zeggen dat dat geluid bijvoorbeeld schadelijk zou kunnen zijn voor vogels.

3.7 Rol van erkende milieuorganisaties

Er zijn **anerkannte Umweltverbände** (1). Zij hebben niet alleen de nodige kennis, maar hebben ook rechten volgens de wet. In veel gevallen hebben deze organisaties het recht om bij de publieke inspraak hun mening te geven. In sommige gevallen staat in de wet dat erkende milieuorganisaties in beroep kunnen gaan (het zogenaamde **Verbandsklagerecht**). Bij de publieke inspraak en bij een beroep hoeven de organisaties, anders dan u, niet in hun eigen belangen en rechten geraakt te zijn.

Het recht om in beroep te gaan is er bijvoorbeeld vaak bij plannen en projecten waar een plan-mer of project-mer nodig is. Milieuorganisaties kunnen ook in beroep gaan als ze van mening zijn dat de verantwoordelijke autoriteit de wettelijk verplichte beoordeling om te bepalen of een project-mer nodig is niet of niet goed genoeg is gedaan.

(1)

Lijsten van alle erkende milieuorganisaties vindt u hier:

➔ <https://www.umwelt.nrw.de/themen/naturschutz/wer-macht-was/anerkannte-umwelt-und-naturschutzvereinigungen>

en hier:

➔ https://www.umwelt.niedersachsen.de/startseite/themen/natur_amp_landschaft/natur-und-landschaft-8499.html

Vertalingen

Einwendungen: Bedenkingen

Anerkannte Umweltverbände:

Erkende milieuorganisaties

Verbandsklagerecht:

Recht van beroep van een organisatie

3 Overzicht van kernbegrippen

3.8 Rechtsmiddelen

3.8.1 Algemeen

Bezwaar aantekenen of in beroep gaan kunt u eigenlijk alleen als u direct in uw belangen en rechten wordt geraakt.

Bezwaar of beroep kan ook relevant zijn indien u van mening bent dat de verantwoordelijke autoriteit uw belangen, eventueel via inspraak kenbaar gemaakt, niet goed genoeg heeft meegenomen en afgewogen.

Het is belangrijk dat u zich zoveel mogelijk beroept op een specifieke regel uit de wet, die speciaal voor uw bescherming is bedoeld (een zogenaamde *drittschützende Norm*). Normen met derdenbescherming zijn er bij *Bebauungsplänen* en goedkeuringen.

Het niveau van de boven-gemeentelijke integrale ruimtelijke ordening is vaak nog te algemeen van opzet. De regels zijn te globaal om al rekening te houden met uw persoonlijke belangen. Vaak bepalen ze alleen een al

gemeen gebied. Meestal weten ze de exacte plaats van een project nog niet. Daarom kunt u tegen deze plannen alleen heel zelden in beroep gaan.

Erkende milieuorganisaties hebben meer mogelijkheden dan individuen om rechtsmiddelen te gebruiken. Ook hebben Nederlandse en Duitse autoriteiten in sommige gevallen waarin u geen rechtsmiddelen kunt instellen, de mogelijkheid om rechtsmiddelen te gebruiken.

De termijnen voor bezwaar en/of beroep vindt u in de *Rechtsbehelfsbelehrung* die bij een besluit wordt gepubliceerd.

3.8.2 Bezwaarprocedure (*Widerspruch*)

In Nedersaksen moet u, voordat u beroep instelt tegen een vergunning op grond van immissiebeschermingsrecht of een bouwvergunning, eerst *Widerspruch* indienen bij de *Widerspruchsbehörde*. In Noordrijn-Westfalen is dat niet nodig. Bij een *Planfeststellungsbeschluss* is noch in Nedersaksen, noch in Noordrijn-Westfalen een bezwaarprocedure nodig. Wat u precies moet doen, staat in de *Rechtsbehelfsbelehrung* die deel uitmaakt van het besluit.

! Let op

Bezwaar maken of in beroep gaan kan u geld kosten. Daarom is het verstandig om advies aan een advocaat te vragen.

Vertalingen

Drittschützende Norm:

Norm met derdenbescherming

Bebauungspläne: Bebouwingsplannen

Rechtsbehelfsbelehrung:

De informatie over hoe men bezwaar kan maken of in beroep kan gaan

Widerspruch: Formeel bezwaar

Widerspruchsbehörde: Bezwaarautoriteit

Planfeststellungsbeschluss: Projectbesluit

3 Overzicht van kernbegrippen

3.8.3 Beroep (*Klage*)

Het beroep tegen een goedkeuringsbesluit moet binnen een maand na bekendmaking of individuele kennisgeving worden ingesteld. Dit moet gebeuren bij het *Verwaltungsgericht* in het district, waar het project zal worden uitgevoerd. Tegen *Planfeststellungsbeschlüsse* moet het beroep in veel gevallen niet bij de lokale bestuursrechter worden ingesteld, maar direct bij het *Oberverwaltungsgericht* (in Lüneburg voor Nedersaksen of Münster voor Noordrijn-Westfalen) en in sommige gevallen zelfs bij het *Bundesverwaltungsgericht*. Ook over de verantwoordelijke rechtbank en de beroepstermijnen geeft de *Rechtsbehelfsbelehrung* u meer informatie.

Het beroep tegen een *Bebauungsplan* moet binnen een jaar na de bekendmaking ervan worden ingesteld. Dit beroep wordt *Normkontrollverfahren* genoemd. Hierbij beoordeelt het *Oberverwaltungsgericht* of het *Bebauungsplan* aan alle regels van de wetten voldoet. Welk *Oberverwaltungsgericht* bevoegd is, hangt ervan af of het *Bebauungsplan* in Noordrijn-Westfalen of in Nedersaksen ligt.

Tot slot verwijzen wij naar de civiele procedure. Als omwonende van een project kunt u een rechtzaak aanspannen tegen de initiatiefnemer, dat wil zeggen degene die het project heeft aangevraagd. U kunt bijvoorbeeld aanvoeren dat de schaduwval of het geluid u schaadt.

Vertalingen

Klage: Beroep

Verwaltungsgericht: Administratieve rechtbank

Planfeststellungsbeschlüsse: Projectbesluiten

Oberverwaltungsgericht:

Hogere administratieve rechtbank

Bundesverwaltungsgericht:

Federale administratieve rechtbank

Rechtsbehelfsbelehrung: De informatie over hoe men bezwaar kan maken of in beroep kan gaan

Bebauungsplan: Bebouwingsplan

Normkontrollverfahren: Beroep tegen een plan

3 Overzicht van kernbegrippen

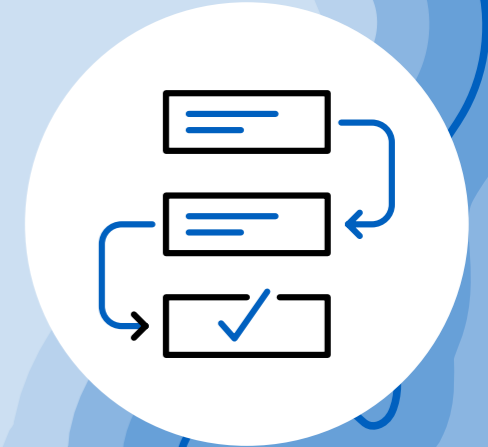
3.9 Het Traktaat van Meppen

Het Traktaat van Meppen is een grensverdrag uit 1824 tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het toenmalige Koninkrijk Hannover (nu Duitsland). Het verdrag regelt en beschrijft de landsgrens tussen Nederland en huidige deelstaat Nedersaksen. Onderdeel van het Traktaat is het gebruik van gronden nabij de grens. Met name artikel 5 is van belang. Dat artikel beschrijft een bouwverbod binnen 100 Rijnlandse roeden (≈ 376 meter) aan weerszijden van de grens, tenzij beide staten instemmen met de gewenste ontwikkeling. Sinds 2023 is het Traktaat weer actueel geworden door plannen voor onder andere zonne- en windenergie binnen het Traktaatgebied. Zowel in Nederland als Duitsland zijn energieprojecten stilgezet of vertraagd omdat er geen expliciete wederzijdse instemming is. Nederland en Duitsland zijn in overleg om te komen tot een uniforme procedure voor bouwprojecten in de grenszone. Er is nog geen formele wijziging of nieuw verdrag vastgesteld.

Hoofdstuk 4

Besluiten en bijbehorende procedures

4.1 Raumordnungspläne op deelstaatniveau en regionaal niveau	43	4.3 Vergunningverlening voor een project	49
Maken van een bovengemeentelijk ruimtelijk ordeningsplan	44	Verlening Baugenehmigung	50
4.2 De gemeentelijke ruimtelijke ordeningsplannen: Flächennutzungsplan en Bebauungsplan	46	Verlening immissionsschutzrechtliche Genehmigung	52
Maken van een Flächennutzungsplan of Bebauungsplan	48	Projectprocedure	55
		Wat is de NDCRO?	56
		Leden van de Nederlands-Duitse Commissie voor Ruimtelijke Ordening	57

4 Besluiten en bijbehorende procedures

4.1 *Raumordnungspläne* op deelstaatniveau en regionaal niveau

De bovenlokale planning, zoals de ontwikkeling, ordening en bescherming van de omgeving, vindt vooral plaats op het niveau van de *Bundesländer*. (1) In de deelstaten worden *Raumordnungspläne* voor de hele deelstaat en voor deelgebieden gemaakt. In deze plannen wordt bijvoorbeeld vastgelegd welke gebieden moeten worden gebruikt voor bebouwing, open ruimte en infrastructuur, zoals wegen en spoorwegen, voor de winning van grondstoffen of voor energieleidingen. De regionale plannen wijzen de voorrangsgebieden voor de bouw van windenergie-installaties aan. Het is dus nuttig om al op dit planningsniveau de plannen te bekijken en gebruik te maken van inspraakmogelijkheden. Hoe eerder u uw zienswijzen indient, des te eerder kan uw belang worden meegenomen in de afweging en verdere ontwikkeling.

Integrale ruimtelijke ordening in Duitsland

Federaal niveau	<ul style="list-style-type: none"> Leitbilder der Raumentwicklung Bundesraumordnungspläne
Deelstaatniveau	<ul style="list-style-type: none"> Landesentwicklungsplan (NRW) Landesraumordnungsprogramm (NDS)
Regionaal niveau	<ul style="list-style-type: none"> Regionalpläne (NRW) regionale Raumordnungsprogramme (NDS)
Gemeentelijke niveau	<ul style="list-style-type: none"> Flächennutzungsplan Bebauungspläne

(1)

In Nederland vindt vergelijkbare bovenlokale planning plaats in de algemene rijksregels, omgevingsvisies en omgevingsverordeningen. Ook al behandelen ze inhoudelijk vergelijkbare vraagstukken, ze verschillen juridisch aanzienlijk van de Duitse ruimtelijke ordening!

Vertalingen

Raumordnungspläne: Ruimtelijke ordeningsplannen

Bundesländer: Deelstaten

Leitbilder der Raumentwicklung:

Richtsnoeren voor ruimtelijke ontwikkeling

Bundesraumordnungspläne:

Federale ruimtelijke ordeningsplannen

Landesentwicklungsplan/

Landesraumordnungsprogramm:

Ruimtelijke ordeningsplan voor de hele deelstaat

Regionalpläne/regionale Raumordnungsprogramme:

Regionale plannen

Flächennutzungspläne:

Gemeentelijke structuurplannen

Bebauungspläne: Bebouwingsplannen

4 Besluiten en bijbehorende procedures

In Nedersaksen maakt het *Ministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz*, na overleg met de *Landtag*, het ruimtelijk ordeningsplan voor de hele deelstaat, dat *Landesraumordnungsprogramm* wordt genoemd. De *Landkreise* – bijvoorbeeld de *Landkreis Emsland* – en de *kreisfreien steden* – bijvoorbeeld de stad Emden – maken regionale plannen, die *Regionale Raumordnungsprogramme* worden genoemd.

In Noordrijn-Westfalen maakt de deelstaatregering met goedkeuring van het deelstaatparlement een ruimtelijk ordeningsplan voor de hele deelstaat, dat *Landesentwicklungsplan* wordt genoemd. Op basis hiervan worden voor de vijf *Regierungsbezirke*, bijvoorbeeld Regierungsbezirk Düsseldorf of Münster, of het *Regionalverband Ruhr*, *Regionalpläne* ontwikkeld.

Maken van een bovengemeentelijk ruimtelijk ordeningsplan

Vertalingen

Ministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz: Ministerie van Landbouw en Consumentenbescherming
Landtag: Deelstaatparlement
Landesraumordnungsprogramm/ Landesentwicklungsplan: Ruimtelijk ordeningsplan voor de hele deelstaat
Landkreise: Districten
Kreisfreie: Districtvrije
Regionale Raumordnungsprogramme/ Regionalpläne: Regionale plannen
Regierungsbezirke: Regio's met regionale overheid
Regionalverband Ruhr: Regionale overheid in het Ruhrgebied

4 Besluiten en bijbehorende procedures

Websites van de bovengemeentelijke ruimtelijke ordening

De centrale wet (*Raumordnungsgesetz*):

➤ https://www.gesetze-im-internet.de/rog_2008/index.html

Landesentwicklungsplan in Noordrijn-Westfalen:

➤ <https://landesplanung.nrw.de/>

Regionalpläne vindt u op de websites van de *Bezirksregierungen* en het *Regionalverband Ruhr*. Hier bijvoorbeeld voor de regio Münster:

➤ <https://www.bezreg-muenster.de/themen/regionalplanung-und-regionalrat/regionalplan-muensterland>

Landesraumordnungsprogramm in Nedersaksen:

➤ https://www.ml.niedersachsen.de/startseite/themen/raumordnung_landesplanung/landes_raumordnungsprogramm/

Alles over *Regionale Raumordnungsprogramme* in Nedersaksen vindt u op de websites van de *Landkreise*. Hier bijvoorbeeld voor het district Oldenburg:

➤ <https://www.oldenburg-kreis.de/planen-und-bauen/raumordnung-und-bauleitplanung/regionales-raumordnungsprogramm/>

Vertalingen

Raumordnungsgesetz:

Wet op de ruimtelijke ordening

Landesentwicklungsplan:

Ruimtelijk ordeningsplan voor de hele deelstaat

Regionalpläne: Regionale plannen

Bezirksregierungen/Regionalverband Ruhr:

Regionale overheid

Landesraumordnungsprogramm:

Ruimtelijk ordeningsplan voor de hele deelstaat

Regionale Raumordnungsprogramme:

Regionale plannen

Landkreise: Districten

4 Besluiten en bijbehorende procedures

4.2 De gemeentelijke ruimtelijke ordeningsplannen: *Flächennutzungsplan* en *Bebauungsplan*

Duitse gemeenten maken beleid over hoe het gemeentelijk grondgebied moet worden gebruikt. Dit gebeurt door de zogenaamde gemeentelijke ruimtelijke ordeningsplannen. De basis voor de gemeentelijke ruimtelijke ordening wordt gelegd via de ruimtelijke ordeningsplannen op niveau van de deelstaat of de regio. De gemeentelijke plannen vertalen die regels concreet naar het lokale niveau.

Net als de ruimtelijke ordening op deelstaatniveau is ook de lokale ruimtelijke ordening in twee niveaus opgedeeld: men onderscheidt het niveau van het *Flächennutzungsplan* en dat van de *Bebauungspläne*.

In tegenstelling tot de plannen van de deelstaten zijn het *Flächennutzungsplan* en vooral het *Bebauungsplan* een stuk concreter.

Het *Flächennutzungsplan* wordt gemaakt voor het gehele gemeentelijke gebied. Als een *Flächennutzungsplan* over windenergie gaat, kan het plan wel beperkt blijven tot het thema windenergie en/of alleen voor een deel van het gemeentelijk gebied gelden.

Aan de regels die in het *Flächennutzungsplan* bepaald zijn, moet de gemeente zich houden. Het heeft daarmee vooral voor de planning van de gemeente gevolgen. Uit het *Flächennutzungsplan* worden *Bebauungspläne* gemaakt, wanneer dat nodig is – er zijn bijvoorbeeld woongebieden of bedrijventerreinen nodig (1). Die plannen schrijven vooral voor hoe groot en hoe hoog er gebouwd mag worden in dat gebied waar het over gaat. Als iemand in de gemeente wil bouwen, moet hij zich houden aan het *Bebauungsplan*.

U kunt in beroep gaan tegen een *Bebauungsplan* (het zogenaamde *Normkontrollverfahren*).

(1)

Vergelijkbaar met Duitsland bestaat in elke Nederlandse gemeente, in plaats van een *Flächennutzungsplan*, een omgevingsvisie. En in plaats van een *Bebauungsplan* een omgevingsplan.

De centrale wet (*Baugesetzbuch*):

<https://www.gesetze-im-internet.de/bbaug/>

Vertalingen

Flächennutzungsplan: Gemeentelijke structuurplan

Bebauungsplan: Bebouwingsplan

Normkontrollverfahren: Beroep tegen een plan

Baugesetzbuch: Bouwwet

4 Besluiten en bijbehorende procedures

Bij het maken van het *Flächennutzungsplan* of *Bebauungsplan* kunt u meedoen aan de vroegtijdige participatie en de publieke inspraak. Kan het plan grote gevolgen hebben voor het milieu in Nederland? Dan kan de Nederlandse autoriteit verklaren dat zij een grensoverschrijdende plan-mer wenst. U heeft dan recht op inspraak en kunt uw zienswijze in het Nederlands indienen (hoofdstuk 3.4.2).

De plannen van de gemeente kunt u bekijken bij de gemeente. Details vindt u op de websites van de gemeenten. Alle gemeentelijke plannen die na 2017 in Noordrijn-Westfalen zijn gemaakt, en ook een paar oudere *Bebauungspläne*, vindt u hier <https://www.bauleitplanung.nrw.de/>.

Vertalingen

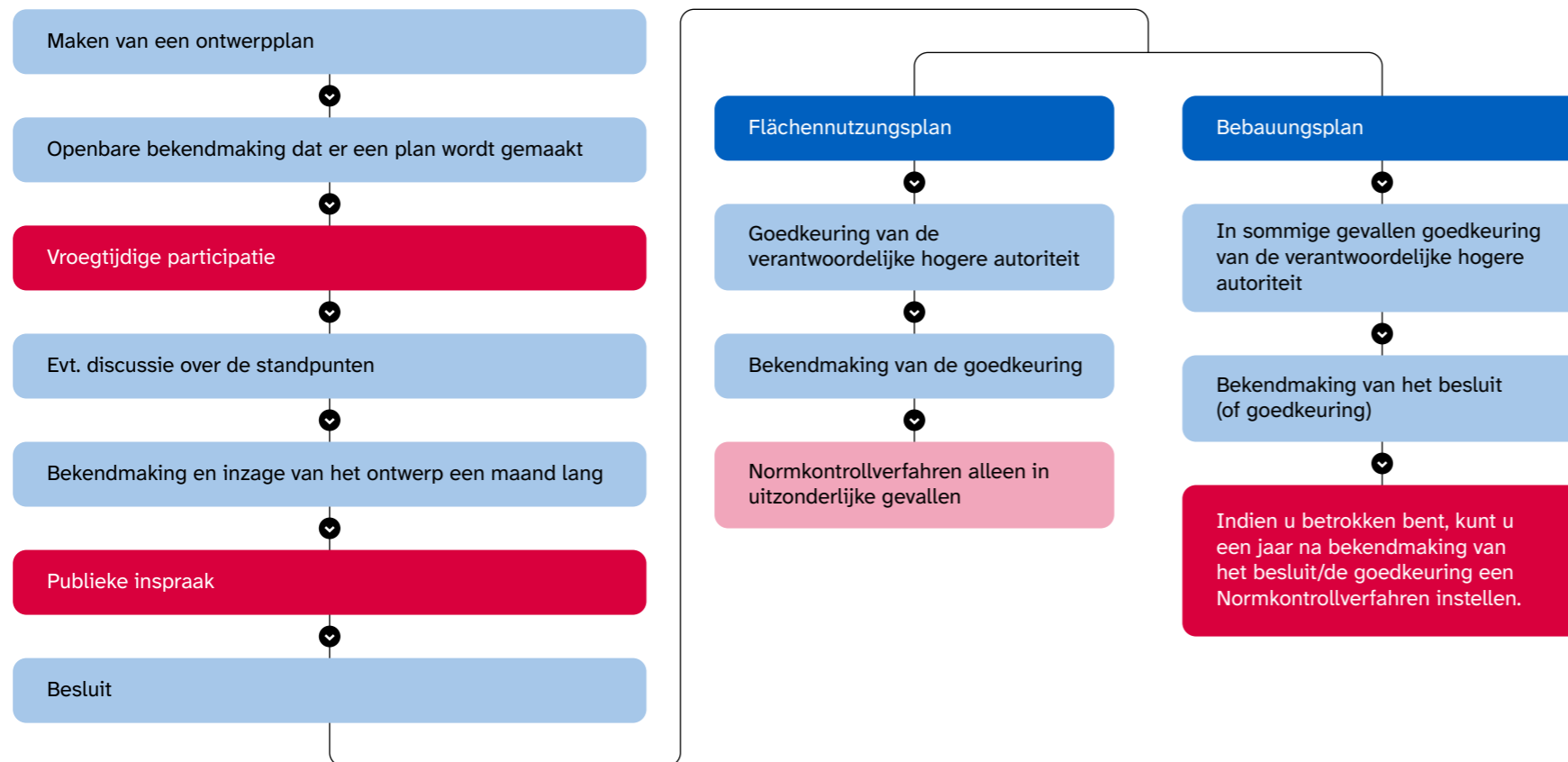

Flächennutzungsplan: Gemeentelijke structuurplan

Bebauungsplan: Bebouwingsplan

4 Besluiten en bijbehorende procedures

Maken van een *Flächennutzungsplan* of *Bebauungsplan*

Vertalingen

Flächennutzungsplan: Gemeentelijke structuurplan

Bebauungsplan: Bebouwingsplan

Normkontrollverfahren: Beroep tegen een plan

4 Besluiten en bijbehorende procedures

4.3 Vergunningverlening voor een project

Een project mag meestal pas worden uitgevoerd als er vooraf een goedkeuring of vergunning is gegeven. Er zijn ook vergunningsvrije bouwprojecten, bijvoorbeeld de bouw van een garage. Deze vergunningsvrije bouwprojecten moeten echter wel aan alle regels uit de wet voldoen. De vergunningsplicht zorgt ervoor dat de autoriteit controleert of alle regels en verplichtingen uit de wet bij het project worden gevolgd.

Voor de meeste bouwactiviteiten moet een *Baugenehmigung* worden aangevraagd.

Voor projecten die slechte gevolgen voor het milieu hebben of op een andere manier de gemeenschap of de burens veel nadeel geven gelden andere vergunningen. Hier is wettelijk een *immissionsschutzrechtliche Genehmigung* of een *Planfeststellungsbeschluss* nodig.

De algemene naam voor vergunningen en het *Planfeststellungsbeschluss* is *Zulassungsentscheidung*.

Naast deze drie vormen bestaan er nog andere soorten van goedkeuringen en vergunningen, zoals de ontgrondingsvergunning (Abgrabungsgenehmigung), die in de praktijk echter minder vaak voorkomen.

Vertalingen

Baugenehmigung: Bouwvergunning

Immissionsschutzrechtliche Genehmigung:

Vergunning op grond van immissiebeschermingsrecht

Planfeststellungsbeschluss: Projectbesluit

Zulassungsentscheidung: Goedkeuringsbesluit

4 Besluiten en bijbehorende procedures

4.3.1 *Baugenehmigung*

Bij een procedure voor de *Baugenehmigung* kunt u eigenlijk geen inspraak inbrengen. U moet echter wel persoonlijk gehoord worden door de *Bauaufsichtsbehörde* als uw grond direct naast de bouwplaats ligt. In dat geval kan het zijn dat de initiatiefnemer ontheffing moet krijgen, aangezien er regels gelden over de afstand tot de burens. Deze regels beschermen dus de belangen van burens.

Wanneer een kleinere gemeente of stad tot een *Kreis* behoort, is het district verantwoordelijk in Noordrijn-Westfalen. Voor de overige gemeenten geldt dat de desbetreffende gemeente als *untere Bauaufsichtsbehörde* verantwoordelijk is. In Nedersaksen zijn de districten, *kreisfreie* steden en grote zelfstandige steden, evenals een aantal andere steden met doorgaans meer dan 30.000 inwoners, verantwoordelijk als *untere Bauaufsichtsbehörden*.

Verlening *Baugenehmigung*

Er zijn drie centrale wetten en verordeningen:

- in heel Duitsland geldt deze:

➔ <https://www.gesetze-im-internet.de/bbaug/>

- daarnaast geldt in Noordrijn-Westfalen deze:

➔ https://recht.nrw.de/lmi/owa/br_text_anzeigen?v_id=74820170630142752068

- en in Nedersaksen deze:

➔ <https://voris.wolterskluwer-online.de/browse/document/919d9cd8-c18b-3a6e-a487-6caca4e62097>

Vertalingen

Baugenehmigung: Bouwvergunning

Bauaufsichtsbehörde:

Bouwtoezichthoudende instantie

Kreis: District

Untere Bauaufsichtsbehörden:

Lagere bouwtoezichthoudende instanties

Kreisfreie: Districtvrije

4 Besluiten en bijbehorende procedures

4.3.2 *Immissionsschutzrechtliche Genehmigung*

Een *immissionsschutzrechtliche Genehmigung* is bijvoorbeeld nodig voor kolen- en gascentrales, raffinaderijen, grote veehouderijen en voor windturbines die hoger zijn dan 50 m.

Er is altijd publieke inspraak als:

- er een project-mer nodig is, of
- het project grote gevolgen kan hebben voor het milieu in Nederland en de Nederlandse overheid aangeeft dat zij grensoverschrijdende inspraak wenst (hoofdstuk 3.4.2).

In andere gevallen hangt de mogelijkheid om *Einwendungen* in te dienen af van de procedure: Voor kleinere projecten die in de wet staan, geldt een vereenvoudigde procedure zonder publieke inspraak. Bij grote projecten die in de wet staan, vindt er altijd publieke inspraak plaats **(1)**.

In Noordrijn-Westfalen worden de *immissionsschutzrechtliche Genehmigungen* afgegeven door de *Immissionsschutzbehörden*. Welke autoriteit in een bepaald geval verantwoordelijk is, hangt af van het type installatie dat vergund moet worden: het kan hierbij gaan om de immissiebeschermingsautoriteiten van de *Kreisen* en *kreisfreie* steden, de *Bezirksregierungen* van de deelstaat of het *Umweltministerium* van Noordrijn-Westfalen. In Nedersaksen ligt de verantwoordelijkheid voor vergunningen op grond van immissiebeschermingsrecht bij de *Landkreisen*, de *kreisfreien* steden en grote zelfstandige steden of het *staatliches Gewerbeaufsichtsamt* Oldenburg.

(1)

Dit geldt voor de projecten die in deze lijst met een “G” zijn gemarkeerd:

 https://www.gesetze-im-internet.de/bimschv_4_2013/anhang_1.html

De tekst van de centrale wet vindt u hier:

 <https://www.gesetze-im-internet.de/bimschg/>

Vertalingen

Immissionsschutzrechtliche Genehmigung:

Vergunning op grond van immissiebeschermingsrecht

Einwendungen: Bedenkingen

Immissionsschutzbehörden:

Autoriteiten voor immissiebescherming

Kreisen: Districten

Kreisfreie: Districtvrije

Bezirksregierung: Regionale overheid

Umweltministerium: Ministerie van milieu

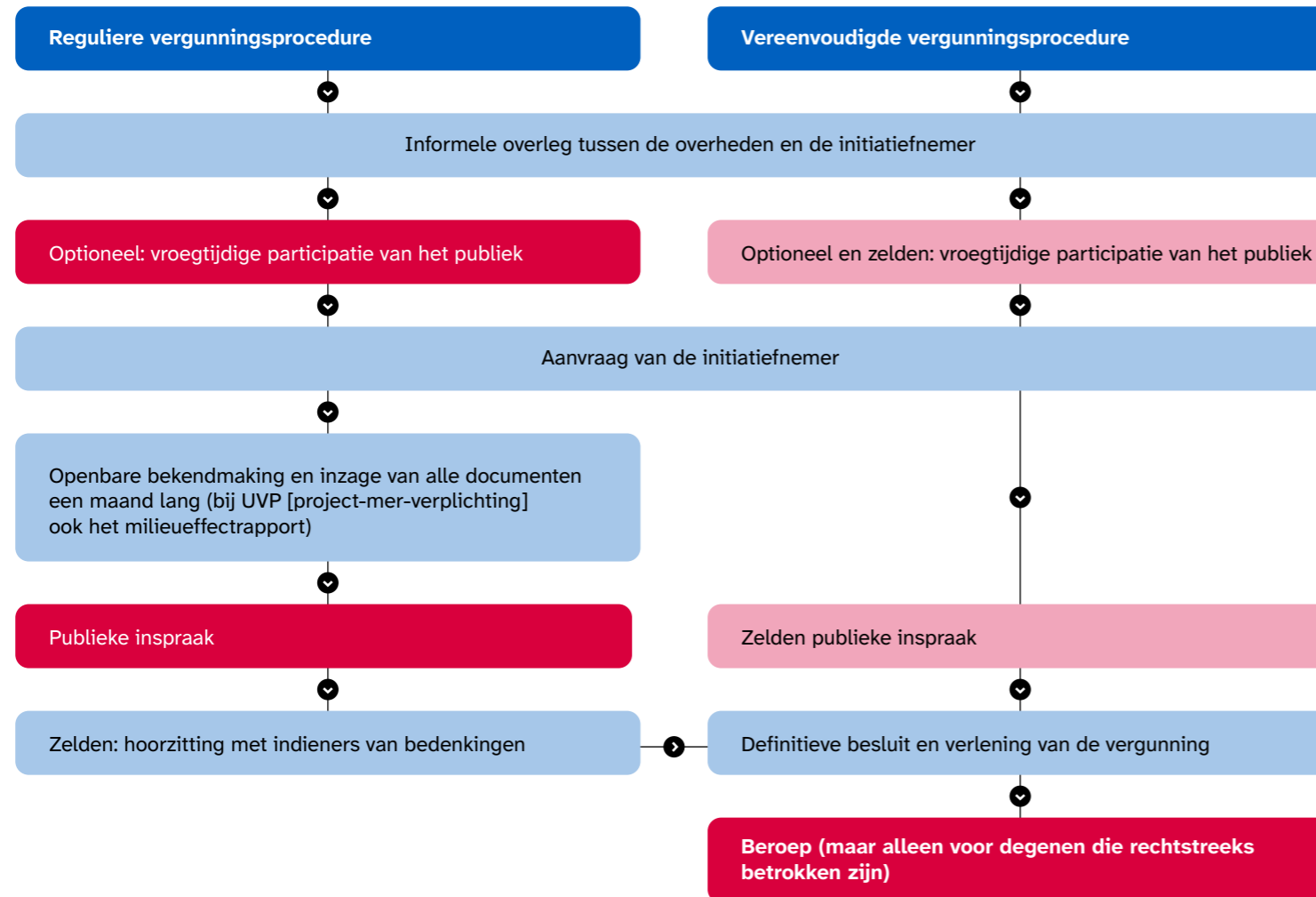
Landkreisen: Districten

Staatliches Gewerbeaufsichtsamt:

Arbeidsinspectiedienst

4 Besluiten en bijbehorende procedures

Verlening *immissionsschutzrechtliche Genehmigung*

Vertalingen

Immissionsschutzrechtliche Genehmigung:
Vergunning op grond van immissiebeschermingsrecht

4 Besluiten en bijbehorende procedures

4.3.3 *Planfeststellungsverfahren*

Het *Planfeststellungsbeschluss*, dat hoort bij de sectorale planning, is anders dan de vergunning op grond van immissiebeschermingsrecht en de bouwvergunning. Dat komt omdat het niet alleen een vergunning voor het project is, maar tegelijkertijd ook een planologische beslissing is. Dat betekent dat met het *Planfeststellungsbeschluss* de autoriteit ook de plaats van een project bepaalt.

Een *Planfeststellungsverfahren* wordt uitgevoerd om grotere infrastructuurprojecten goed te keuren. Dit is bijvoorbeeld nodig voor de aanleg en exploitatie van afvalstortplaatsen, de bouw van een luchthaven, de aanleg van een snelweg of *Bundesfernstraße*, de aanleg van een spoorlijn of de uitbreiding van een waterlichaam.

Bij sommige projecten die een lange afstand omvatten, zoals een snelweg, worden meerdere *Planfeststellungsbeschlüsse* genomen.

Het *Planfeststellungsbeschluss* wordt op de website van de *Planfeststellungsbehörde* gepubliceerd. Welke autoriteit verantwoordelijk is, wordt geregeld door de specifieke wet op basis waarvan het projectbesluit wordt genomen. In Noordrijn-Westfalen zijn bijvoorbeeld in veel gevallen de *Bezirksregierungen* verantwoordelijk.

Vanwege de grote gevolgen voor de omgeving van deze projecten is de *Planfeststellungsverfahren* vaak pas de laatste stap in het proces van de planning.

Vooraf kunnen boven-gemeentelijke ruimtelijke ordeningsplannen worden gemaakt waarin mogelijke plaatsen of routes voor zulke projecten staan.

Ook worden bij de sectorale planning, nog voordat het *Planfeststellungsbeschluss* wordt genomen, soms al beslissingen vooraf genomen.

Meer informatie over het *Planfeststellungsbeschluss* vindt u hier in het Duits:

➔ <https://www.bezreg-muenster.de/themen/bauen-planen-und-verkehr/verkehr/planfeststellung>

en hier:

➔ <https://www.strassenbau.niedersachsen.de/startseite/aufgaben/planfeststellung/allgemeiner-ablauf/planfeststellungsverfahren-allgemeiner-ablauf-78247.html>

Vertalingen

Planfeststellungsverfahren: Projectprocedure

Planfeststellungsbeschluss: Projectbesluit

Bundesfernstraße: Federale hoofdweg

Planfeststellungsbehörde: Projectautoriteit

Bezirksregierung: Regionale overheid

4 Besluiten en bijbehorende procedures

Voorbeelden:

- *Bundesfernstraßen* worden opgenomen in een *Bundesverkehrswegeplan* dat bij federale wet wordt vastgesteld. Dit plan bepaalt welke verkeersprojecten voor de overheid dringend zijn (wegen, spoorwegen, waterwegen) en hoe deze gefinancierd worden. Het tracé van de federale hoofdweg wordt vervolgens vastgesteld in een tracéprocedure. Omdat er verplicht een milieueffectrapportage moet zijn als men snelwegen en andere grote wegen gaat bouwen of groter maken, is er altijd publieke inspraak.
- Wat nodig is aan hoogspanningsleidingen voor het vervoer van stroom en waarvoor ook een *Planfeststellungsbeschluss* nodig is, staat in een *Bundesbedarfsplan*. Daarna komt bijvoorbeeld de *Bundesfachplanung*, waarmee de routes voor leidingen die door deelstaten of over de grens gaan worden bepaald. Ook hier kunt u eigenlijk op beide niveaus al inspraak leveren voordat de *Planfeststellungsverfahren* beginnen.

Vertalingen

Bundesfernstraßen: Federale hoofdwegen

Bundesverkehrswegeplan:

Federaal verkeerswegenplan

Planfeststellungsbeschluss: Projectbesluit

Bundesbedarfsplan: Federaal behoefteplan

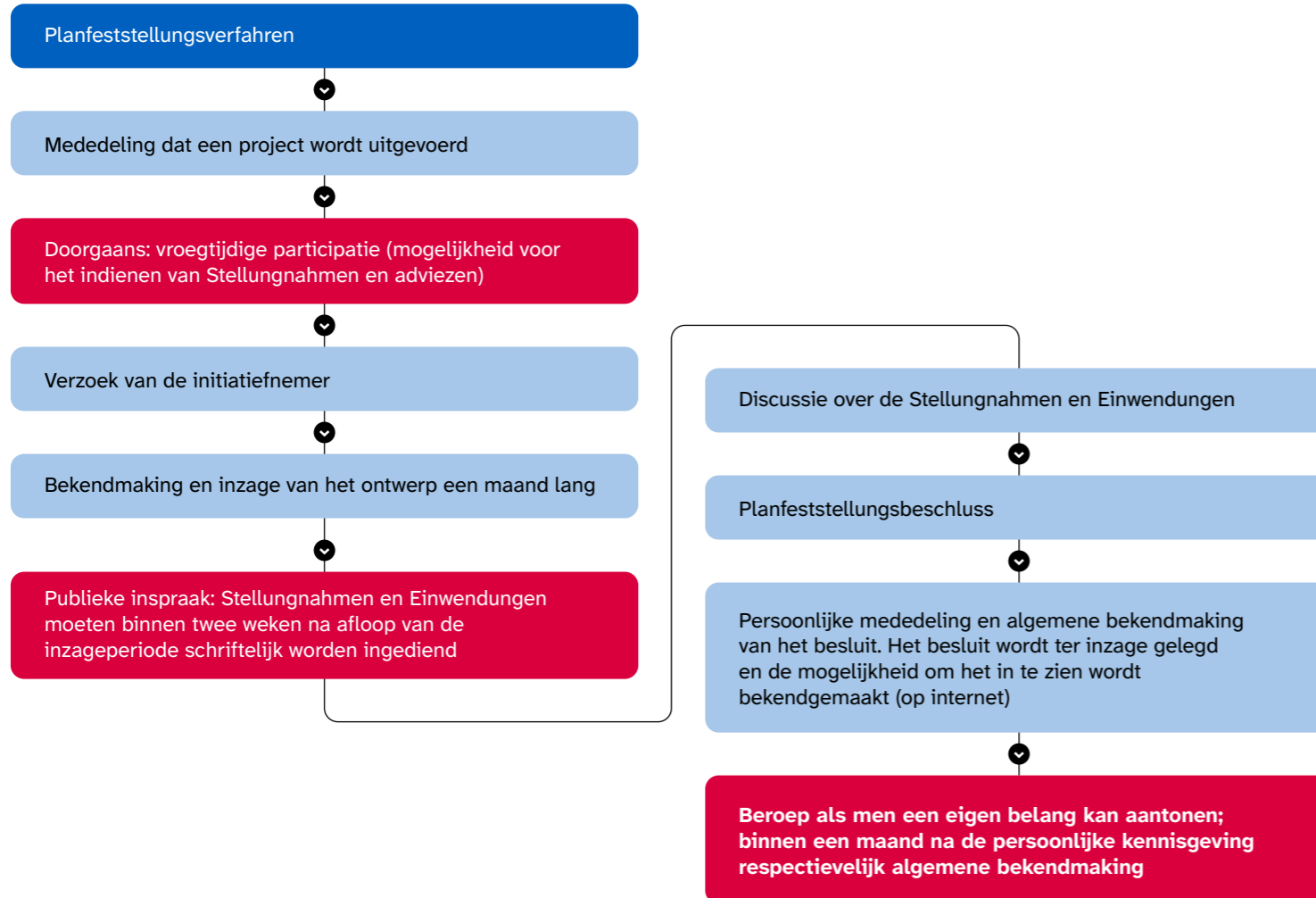
Bundesfachplanung: Federale sectorale planning

Planfeststellungsverfahren: Projectprocedure

4 Besluiten en bijbehorende procedures

Projectprocedure

Vertalingen

Planfeststellungsverfahren: Projectprocedure

Stellungnahmen: Zienswijzen

Einwendungen: Bedenkingen

Planfeststellungsbeschluss: Projectbesluit

Wat is de NDCRO?

Op 13 juni 1967 werd in Bonn de Nederlands-Duitse Commissie voor Ruimtelijke Ordening (NDCRO) opgericht. De taak van deze commissie is het bevorderen van de samenwerking tussen beide staten op het gebied van ruimtelijke ordening. In het bijzonder ziet de commissie erop toe dat ruimtelijk relevante plannen en maatregelen – vooral in de grensregio – op elkaar worden afgestemd.

Sinds het midden van de jaren negentig wordt het werk van de commissie voornamelijk uitgevoerd in de ondercommissies Noord en Zuid. Het werkgebied van de subcommissie Zuid strekt zich uit van Zuid-Limburg en Aken in het zuiden tot Overijssel, Gelderland en het Münsterland in het noorden. Het werkgebied van de subcommissie Noord beslaat het gebied tussen het Münsterland en de Noordzee. In de commissies worden grensoverschrijdende ruimtelijke vraagstukken besproken.

Leden van de Nederlands-Duitse Commissie voor Ruimtelijke Ordening

Bezirksregierung
Düsseldorf

poststelle@brd.nrw.de

Bezirksregierung
Münster

poststelle@brms.nrw.de

Bezirksregierung
Köln

poststelle@bezreg-koeln.nrw.de

Ministerie van Volkshuisvesting en
Ruimtelijke Ordening

postbusburgerbrievenrb@minbzk.nl

Ministerium für Wirtschaft,
Industrie, Klimaschutz und Energie
des Landes Nordrhein-Westfalen

poststelle@mwike.nrw.de

Niedersächsisches Ministerium
für Ernährung, Landwirtschaft
und Verbraucherschutz

poststelle@ml.niedersachsen.de

Amt für regionale
Landesentwicklung
Weser-Ems

poststelle@arl-we.niedersachsen.de

provincie Drenthe

post@drenthe.nl

provincie
Gelderland

post@gelderland.nl

provincie
 groningen

info@provinciegroningen.nl

provincie limburg

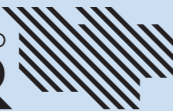

postbus@prvlimburg.nl

provincie Overijssel

overijsselloket@overijssel.nl

REGIONALVERBAND
RUHR

info@rvr.ruhr

 Interreg

(Ko-)finanziert von
der Europäischen Union
(Mede) gefinanziert
door de Europese Unie

Deutschland – Nederland

